

DEPREM NEDENİYLE MEYDANA GELEN ÖLÜM VE YARALANMALARA AIT CEZA HUKUKU SORUNLARINA İLİŞKİN BAZI TESPİTLER

Prof. Dr. Berrin AKBULUT*

Öz

Türkiye, 6 Şubat 2023 tarihinde iki büyük deprem yaşamış, binlerce kişi ölmüş ve yaralanmıştır. Yaşanan ve etkileri çok büyük olan 6 Şubat depremleri aynı zamanda binaların inşasındaki hataları, depremden korunmak için ne şekilde hareket edilmesi gerektiğini, konuyla ilgili geçmişte yapılan yargılamaları ve ceza sorumluluğunun nasıl tespit edilmesi gerektiğini gündeme getirmiştir.

Yapılan bu çalışmada, 6 Şubatta yaşanan depremler nedeniyle ölüm ve yaralanmalardan kişinin ceza sorumluluğuna ilişkin bazı tespitler yapılmıştır. Bu kapsamda ceza hukuku sorumluluğu olan kişilere, ceza sorumluluğunun belirlenmesinde dikkat edilecek konulara (objektif isnadiyet, kast-taksir, kusur belirlemelerine), zamanaşımına, zaman bakımından uygulama sorunlarına ve imar affı düzenlemelerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Deprem • Yaralama • Öldürme • Objektif Isnadiyet • İmar Affı Ceza Sorumluluğu

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye | Prof., Selcuk University, Faculty of Law, Department of Criminal and Criminal Procedure Law, Konya, Turkey.

✉ bakbulut@selcuk.edu.tr • ORCID 0000-0001-8045-2784

✎ **Atıf Şekli** | Cite As: AKBULUT Berrin, “Deprem Nedeniyle Meydana Gelen Ölüm ve Yaralanmalara Ait Ceza Hukuku Sorunlarına İlişkin Bazı Tespitler”, SÜHFD, C. 31, S. 2, 2023, s. 569-628.

✎ **İntihal** | **Plagiarism**: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

SOME DETERMINATIONS ON ON CRIMINAL LAW PROBLEMS RELATED TO DEATHS AND INJURIES CAUSED BY EARTHQUAKES

Abstract

On February 6th, 2023, Türkiye experienced two major earthquakes that resulted in thousands of deaths and injuries. The earthquakes of February 6th, which had great effects, also raised issues such as the mistakes made in the construction of buildings, how to act to be protected from the earthquake, the previous trials on the subject and how the criminal responsibility should be determined.

In this study, some determinations have been made regarding the criminal responsibility of the person for the deaths and injuries caused by the earthquakes on February 6th. In this context, explanations related to the persons with criminal law responsibility, the issues to be considered in the determination of criminal responsibility (objective imputation, intent-negligence, fault determinations), statute of limitations, implementation problems in terms of time, and zoning amnesty regulations are included in the study.

Keywords

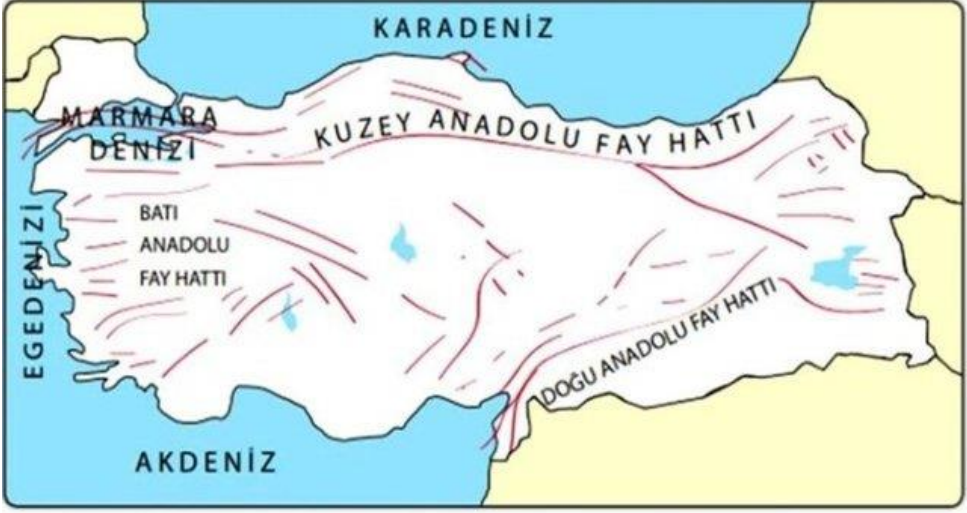
•Earthquake • Injury • Killing • Objective Imputation •Zoning Amnesty
Criminal liability

GENEL OLARAK

Deprem, diğer bir ifadeyle yer sarsıntısı, yer kabuğundaki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak geçtikleri ortamları sarsma olayına denilmektedir. Türkiye, coğrafi yapısı itibariyle yıkıcı etkileri olan ve büyük magnitudlü depremler üretebilen fay hatlarına sahiptir. Türkiye, Alp-Himalaya deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır¹. İki kıta sahanlığının birbirlerine sürtünmesi sonrası zıt yönlerde hareket etmeleri ile meydana gelen yapılara fay ya da kırık adı verilmektedir. Yer kabuğunu oluşturan levhaların hareketlerinden meydana gelen gerilme ve sıkışmalar, bazı bölümlerinde yüzyıllar boyunca enerji birikimi yapmaktadırlar. Bu enerjiler zaman zaman ortaya çıkmakta ve hareket meydana getirmektedirler. Bu hareketli kısımlara fay, fayın bulunduğu yerlere fay hattı denilmektedir. Jeolojik olarak en aktif deprem kuşağı üzerinde yer alan Türkiye'de; Kuzey Anadolu Fay

¹ Bkz.: ARAL, Merşat/TUNÇ, Gökhan: "Türkiye'de Deprem Performansına Dayalı Bina Kimlik Bilgilerinin Oluşturulmasına Yönelik Çalışma ve Öneriler", Afet ve Risk Dergisi, 4 (1), s. 22.

Hattı, Doğu Anadolu Fay Hattı ve Batı Anadolu Fay Hattı olmak üzere 3 adet fay hattı bulunmaktadır². Fay adı verilen ve yer kabuğu tabakalarının gerilmesi ya da sıkışması sonucu yüzyıllar süresince enerji biriktiren hareketli kesimlerin kırılması sonucu ise depremler oluşmaktadır. Deprem, ne zaman nerede gerçekleşebileceği önceden kesin olarak bilinmeyen ve önlenmesi mümkün olmayan bir doğa olayıdır³.

Türkiye dünyanın en etkin deprem kuşaklarından birinin üzerinde bulunması nedeniyle geçmişte yıkıcı depremlere maruz kalmıştır. Gelecekte de yine depremler olacaktır. En son deprem 06.02.2023 tarihinde, saat 04.17'de merkezi Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde (7.7 büyüklüğünde) ve aynı gün saat 13.24'de aynı ilin Elbistan ilçesinde (7.6 büyüklüğünde) gerçekleşmiş ve devamında birçok artçı depremler yaşanmıştır. Son yaşanan depremlerin yıkıcı etkisi çok büyük olmuş, AFAD başkanının verdiği bilgiye göre depremlerde hayatını kaybedenlerin sayısı 5

² "Türkiye'de kaç fay hattı var? Fay hattı nedir, nasıl kırılır? İşte deprem riskinin yüksek olduğu iller",

<https://www.haberturk.com/turkiye-de-kac-fay-hatti-var-fay-hatti-nedir-nasil-kirilir-iste-deprem-riskinin-yukse-ol-du-ğu-iller-3568939/5> (Erişim Tarihi: 06.03.2023).

³ Türkiye'nin fay hattına ilişkin görseli için bkz.: <https://www.haberturk.com/turkiye-de-kac-fay-hatti-var-fay-hatti-nedir-nasil-kirilir-iste-deprem-riskinin-yukse-ol-du-ğu-iller-3568939> (Erişim Tarihi: 06.03.2023)

Nisan 2023 tarihi itibarıyla 50 bin 399⁴, 21 Mart 2023 tarihi itibarıyla yara-
lananların sayısı ise 107 bin 204 olmuştur⁵. Yaşanan bu çok acı olay dep-
remde yıkılan binaların yapılmasında rol oynayan kişilerin cezalandırıl-
ması konusunu gündeme getirmiştir.

Ceza hukukunda gerçek kişilerin fiillerinden dolayı cezai sorumlu-
luk kabul edildiği için bir doğa olayı olan depremin meydana gelmiş ol-
ması sebebiyle kişilere sorumluluk yüklenmesi söz konusu değildir. An-
cak bir depremin meydana gelmesi sonucu oluşan neticelerin insan tara-
fından önlenemez olması durumunda ceza sorumluluğu söz konusu ola-
bilecektir. Zira hukuk, insanlardan imkansız olanı istemediği, mümkün
olanın yerine getirilmesini istediği⁶ için yapması gerekenleri yapmayan
kişilerin sorumluluğu yoluna gidilebilecektir.

Tüzel kişiliğe sahip devletin doğa olaylarının kişilere zarar verme-
mesi veya verilen zararın asgariye indirilmesi için gerekli tedbirleri alma
ve gerekli düzenlemeleri yapma sorumluluğu söz konusudur. Sadece dü-
zenlemelerin yapılması da yeterli olmayıp, bunların uygulanmasının sağ-
lanması, uygulanmadığında da yaptırım uygulanması yoluna gidilmesi
gerekir. Devletin diğer bir sorumluluğu da deprem olduğunda deprem-
den sonra zarar gören kişilere kurtarma, sağlık, barınma, sağlık, yemek
gibi yardımları yapmak, zararlarını en aza indirmek veya zararlarını gi-
dermek, doğal afetin ortaya çıkmasından önceki duruma yeniden dön-
dürmektir⁷. Anayasanın 5. maddesi de, “Devletin temel amaç ve görevleri,
Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini,

⁴ [https://www.mynet.com/son-dakika-depremlerde-can-kaybi-yukseldi-bakan-soy-
duyurdu-vefat-az-aciklaniyor-sozleri-spekulasyon-110107112593](https://www.mynet.com/son-dakika-depremlerde-can-kaybi-yukseldi-bakan-soy-
duyurdu-vefat-az-aciklaniyor-sozleri-spekulasyon-110107112593) (Erişim Tarihi:
05.04.2023).

⁵ [https://www.cnnturk.com/turkiye/42-gun-depremde-olu-sayisi-ne-kadar-oldu-gun-
cel-yarali-sayisi-kac-hangi-ilde-kac-bina-yikildi-kac-kisi-oldu](https://www.cnnturk.com/turkiye/42-gun-depremde-olu-sayisi-ne-kadar-oldu-gun-
cel-yarali-sayisi-kac-hangi-ilde-kac-bina-yikildi-kac-kisi-oldu) (Erişim Tarihi:
05.04.2023).

⁶ **KÜPER**, Wilfried: “Grundsatzfragen der Differenzierung zwischen Rechtfertigung
und Entschuldigung. Notstand, Pflichtenkollision, Handeln auf dienstliche Wei-
sung”, JuS, 1987, No. 2, s. 89; KKOWiG-Rengier, Karlsruher Kommentar zum Gesetz
über Ordnungswidrigkeiten, 3., neu bearbeitete Auflage, München 2006, Vor §§ 15,
16, kn. 5.

⁷ Bkz.: **SINAR**, Hasan: “Türk Hukukunda Doğal Afetlerden Kaynaklanan Ceza So-
rumluluğu Üzerine Notlar”, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, Galatasaray Üni-
versitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010/1, s. 873.

Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır” düzenlemesiyle devlete bu yükümlülükleri yüklemiştir.

Bir ülkede yaşayan, görev yapan veya faaliyet yürüten kişilerin de uyması gereken kurallar bulunmaktadır. Deprem mevzuatı da depreme dayanaklı binaların yapılması konusunda hem kamu görevlilerine hem de özel şahıslara yükümlülük yükleyen kurallar ihtiva etmektedir.

Deprem meydana gelmesinden önce hukuken yükümlülükleri bulunan kişilerin bu yükümlülüklerini yerine getirmediğinde, kurallara aykırı davrandığında depremin olumsuz neticeleriyle (yaralama, ölüm gibi) karşılaşmaktayız. Dolayısıyla depremden dolayı meydana gelen ölüm ve/veya yaralamadan doğan sorumluluk için yükümlülükleri bulunan kişilerin tespiti ve hangi yükümlülüklerin ihlal edildiğinin belirlenmesi gerekir. Aynı şekilde depremin meydana gelmesinden sonra da yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya yükümlülüklere aykırı davranılması söz konusu olmuşsa yine yükümlü olanların tespiti ve hangi yükümlülüklerin ihlal edildiğinin belirlenmesi gerekir.

Deprem nedeniyle yaptırım sorumluluğu idare hukukundan, özel hukuktan, ceza hukukundan kaynaklanabilir. Ceza hukuku açısından özellikle yaralama ve öldürme fiilleri üzerinde durulmaktadır. Ancak Yapı Denetimi Hakkında Kanununun 9. maddesinde yer alan suçlar (08.02.2008 tarihinden önce görevi kötüye kullanma ve resmi belgede sahtecilik suçu, 08.02.2008 tarihinde ve daha sonra işlenen fiillerde 9. maddedeki bağımsız suç ile resmi belgede sahtecilik suçu)⁸, TCK'da yer alan diğer suçlar⁹, örneğin imar kirliliğine neden olma, suçu bildirmeme suçları gibi suçlar da işlenmiş olabilir. Deprem gerçekleşmesinden sonra da

⁸ 9. maddede 23.01.2008 tarihli 5728 sayılı Kanunla değişiklik yapılmış ve bu değişiklik 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla 1 haziran 2005-08.02.2008 tarihi arasında ve 765 sayılı Kanun dönemi için görevi kötüye kullanma ve ihmal suçu geçerli olacak 9. maddedeki hüküm uygulanmayacaktır.

⁹ Depremde yıkılan ve hasar gören binalarla ilgili hangi hukuka aykırılıkların yapıldığını bilmediğimiz için başka suçlar da (örneğin rüşvet gibi) söz konusu olabilir.

bazı suçların işlenmesi mümkündür [yaralama (m. 86, 87, 88, 89), öldürme (m.81-83, 85), suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme (m. 281), suçluyu kayırma (m. 283), tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme (m. 284), suçu bildirmeme suçları, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık (m. 276), yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs (m. 277), halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma (m. 217/A), belgede sahtecilik, Olağanüstü Hal Kanunundaki m. 25 gibi].

Yukarıdakilerin dışında ilgili bazı mevzuat açısından da sorumluluk söz konusu olabilir. Örneğin, kültür varlıkları da zarar gördüğü için bunlara ilişkin yükümlülükler getirilmişse ve bunlar yerine getirilmemişse yine sorumluluk söz konusu olabilecektir.

Diğer bir sorumluluk da kabahatler hukuku açısından söz konusu olacaktır. Örneğin Yapı Denetimi Hakkında Kanunda (m. 8) veya İmar Kanununda (m. 42) yer alan kabahatler gerçekleşmiş olabilecektir.

Geçmişte yaşanan depremlerle ilgili olarak sorumluluğu olan kişilerin cezalandırılmasıyla ilgili başarılı sonuçlar ortaya çıkmamıştır. "TMMOB Makine Mühendisleri Odası tarafından hazırlanan "Türkiye'de Deprem Gerçeği Raporu"na göre kısaca şunlar söylenebilir: Marmara Depreminde sonra inşaat hatalarından dolayı çöken binalarda oluşan ölüm ve yaralanmalara sebebiyet vermektan dolayı binaların müteahhitlerine yaklaşık "2.100 dava açılmış", bu davalardan, 1800'ü gerek zamanaşımı kurumunun gerekse 1999 yılında çıkartılan ve kamuoyunda "Rahşan Affi" olarak bilinen "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun" devreye girmesi nedeniyle cezasız kalmıştır. Geriye kalan 300 davanın yaklaşık 110'unda mahkûmiyet kararı çıksa da bu mahkûmiyetlerin büyük kısmı da erteleme kapsamına alınmıştır. Örneğin Düzce Ersoy Apartmanında "36 kişi ölmüş, açılan davalar dava zaman aşımına" uğramıştır. Yine Yalova Ceylan-kent Sitesinin yıkılması sonucu "98 kişi ölmüş, 2 sanığa verilen hapis cezaları ertelenmiştir". Yalova'da 173 dava açılmış ve mahkûmiyet ve sonucunda ceza infaz kurumuna girme Veli Göçer'in yaptığı inşaat nedeniyle

olmuştur: Veli Göçer “18 yıl 9 ay hapse mahkûm edilmiştir”¹⁰. Cezasının onanması üzerine 21 Ekim 2004 tarihinde cezaevine giren Göçer, 7.5 yıl hapis yattıktan depremin 12. yıl dönümüne kısa süre kala tahliye olmuştur. Aynı olayda Veli Göçer'in akrabası ve şirketin taşeronu olan İsmet Kösebalaban, “16 yıl 9 ay hapis cezası almış”, Parkinson hastası Kösebalaban, cezasının bitimine bir yıl kala cezaevinde ölmüştür. Aynı davadan yargılanan Veli Göçer'in oğlu Can Göçer ve ortağı Zafer Coşkun'un davaları ise sanıklar “7.5 sene boyunca firar ettiği için zaman aşımına uğramıştır”¹¹.

I. YARALAMA VEYA ÖLÜMDEN SORUMLULUĞU OLAN KİŞİLER

Türkiye’de faaliyet yürüten bir siyasi partinin genel başkanı tarafından yapılan bir açıklamada bina yapımı için 23 imzanın gerektiği (kamu görevlileri açısından) belirtilmiştir¹². Ayrıca binayı yapan, binanın yapımı için gerekli malzemeyi satan, binanın yapımında çalışanlar gibi kişiler de bir binanın kullanılabilir hale gelmesi için faaliyet gerçekleştirmektedir. Bu noktadan hareketle, bir binanın yıkılmasından dolayı insanların yaralanması veya ölmesi durumunda bir kişinin sorumluluğu söz konusu olabileceği gibi birden çok kişinin sorumluluğu da mümkün olabilmektedir. Deprem bölgesinde yerleşime uygun olmayan yerlerin imara açılmasına karar verenlerden yapı müteahhidine, yapı denetim kuruluşundan (bakanlıktan aldığı izin belgesi ile münhasıran yapı denetimi görevini yapan, ortaklarının tamamı mimar ve mühendislerden oluşan tüzel kişi)¹³ fenni

¹⁰ Türkiye’de Deprem Gerçeği ve TMMOB Makine Mühendisleri Odasının Önerileri, Genişletilmiş 2. Baskı, Nisan 2012, https://www.mmo.org.tr/sites/default/files/d4419b4a44bde5f_ek_0.pdf, s. 12, (Erişim Tarihi: 09.03.2023).

¹¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Veli_G%C3%B6%C3%A7er (Erişim Tarihi: 09.03.2023).

¹² <https://anayurtgazetesi.com/haber/14276320/herkesin-anahtarini-5-kurus-almadan-teslim-edecegiz> (Erişim Tarihi: 09.03.2023).

¹³ Yapı Denetimi Hakkında Kanun m. 2: “Bu Kanun kapsamına giren her türlü yapı; Bakanlıktan aldığı izin belgesi ile çalışan ve münhasıran yapı denetimi ile uğraşan tüzel kişiliğe sahip yapı denetim kuruluşlarının denetimine tabidir. Yapı denetim hizmeti; yapı denetim kuruluşu ile yapı sahibi veya vekili arasında akdedilen hizmet sözleşmesi hükümlerine göre yürütülür. Yapı sahibi, yapım işi için anlaşma yaptığı yapı müteahhidini vekil tayin edemez. Yapı denetim kuruluşlarının nama yazılı ödenmiş sermayelerinin tamamının, mimar veya mühendisler ile ilgili olması zorunludur. Yapı denetim kuruluşları; denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanları istihdam eder. (Ek cümle:10/6/2022-7410/15 md.) Yetmiş

mesule, yapı sahibinden (ruhsat almadan veya imar planına ve ruhsata aykırı bina yapan) binanın yapımında çalışan işçisine kadar, hatta binanın kolonunu kesen (deprem mevzuatına uygun yapılmasına rağmen, yapı sahibinin haberi olmadan kesilen kolonda) işyeri sahibine, hatalı malzeme verene kadar bir çok kişinin sorumluluğu söz konusu olabilir. Ayrıca belediyelerdeki yetkililer¹⁴, kanunlarda denetlemeyle görevli kılınan

beş yaşını dolduran denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanları, yapı denetim kuruluşu adına, şantiye mahallinde yapının denetimi görevini yürütemezler.

(Mülga üçüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-648/25 md.)

Yapı denetim kuruluşları aşağıda belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür:

a) Proje müelliflerince hazırlanan, yapının inşa edileceği arsa veya arazinin zemin ve temel raporları ile uygulama projelerini ilgili mevzuata göre incelemek, proje müelliflerince hazırlanarak doğrudan kendilerine teslim edilen uygulama projesi ve hesaplarını kontrol ederek, ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulmadan, ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirmek.

b) (Değişik: 15/2/2018-7099/14 md.) Yapı denetimini üstlendiğine dair ilgili idareye taahhütname vermek, bu yapıya ilişkin bilgileri yapı ruhsatı düzenleme tarihinden itibaren yedi gün içinde Bakanlığa bildirmek.

c) Yapının, ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun olarak yapılmasını denetlemek.

d) Yapım işlerinde kullanılan malzemeler ile imalatın proje, teknik şartname ve standartlara uygunluğunu kontrol etmek ve sonuçlarını belgelendirmek, malzemeler ve imalatla ilgili deneyleri yaptırmak.

e) Yapılan tüm denetim hizmetlerine ilişkin belgelerin bir nüshasını ilgili idareye vermek, denetimleri sırasında yapıda kullanılan malzeme ve imalatın teknik şartname ve standartlara aykırı olduklarını belirledikleri takdirde, durumu bir rapor ile ilgili idareye ve il sanayi ve/veya ticaret müdürlüklerine bildirmek.

f) (Değişik: 4/4/2015-6645/31 md.) İşyerinde, çalışmaların, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre düzenlenmesi gereken sağlık güvenlik planına uygun olarak yapıldığını kontrol etmek ve gerekli tedbirlerin alınması için yapı müteahhidini yazılı olarak uyararak, uyarıya uyulmadığı takdirde durumu ilgili Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğüne bildirmek.

g) Ruhsat ve eklerine aykırı uygulama yapılması halinde durumu üç iş günü içinde ilgili idareye bildirmek.

h) Yapının ruhsat eki projelerine uygun olarak kısmen veya tamamen bitirildiğine dair ilgili idareye rapor vermek.

ı) Zemin, malzeme ve imalata ilişkin deneyleri, şartname ve standartlara uygun olarak laboratuvarlarda yaptırmak”.

¹⁴ Yargıtay bir kararında belediye başkanının görevi kötüye kullanmadan sorumlu olacağını kabul etmiştir: “12.02.2001 tarih ve 2001/02 numaralı yapı ruhsatını onaylayan Belediye Başkanı olduğu; yapı ruhsatının verildiği 2001 yılında yürürlükte bulunan 1580 sayılı Belediye Kanununa göre; Belediye Başkanının belediye teşkilatının en üst amiri olduğu, görevleri arasında belediye teşkilatını sevk ve idare etmek ve kanunda yazılı diğer görevlerinin bulunduğu anlaşılmalıdır; 12.02.2001 tarihli yapı ruhsatını düzenleyen kişinin Belediye fen

ve bunu yapmayan ilgili Bakanlık görevlilerinin (örneğin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının) sorumluluğu söz konusu olabilecektir¹⁵. Örneğin yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediye, valilik bürolarından; 27. maddeye göre ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Mal sahibinin müracaatı üzerine, yapının ruhsat ve eklerine uygun

işleri memuru sanık ... olduğu, ruhsatı kontrol eden kişinin ise Belediye fen işleri müdür vekili sanık ... Aldeşer olduğu; en son ruhsatı onaylayan ve mühürleyen kişinin ise Belediye Başkanı sanık ... olduğunun anlaşıldığı, ilgili imar mevzuatı gereği yapı ruhsatı ekinde bulunması gereken belgelerin olup olmadığını kontrol etmeden önüne gelen evraki imzalayarak onaylayan sanığın görevinin gereklerini yapmakta ihmal göstermesi nedeni ile bu sanığın eyleminden dolayı görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu ve anılan suçun zamanaşımına uğradığı görülmekle hakkında düşme kararı verilmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir.”, Y.12. CD, 06.06.2022, 2020/12146, K. 2022/4386, (Lexpera, Erişim Tarihi: 17.03.2023).

- 15 Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği m. 67: “1) Bakanlık; ilgili idareler, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılan veya onaylanan mekânsal planları, harita ve parselasyon planlarını, etüt ve projeleri, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgelerini, enerji kimlik belgelerini incelemeye, varsa tespit edilen mevzuata aykırılıkları süre vererek verilen süre içinde düzeltmek üzere ilgili idarelere veya kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmeye yetkilidir.
- (2) İlgililer tarafından birinci fıkrada sayılan belgelerdeki mevzuata aykırılıklar Bakanlıkça belirtildiği şekilde giderilerek Kanuna uygun hale getirilmezse Bakanlık bu belgelerdeki aykırılıkları gidererek mevzuata uygun hale getirmeye yönelik değişiklik yapmaya ve onaylamaya yetkilidir.
- (3) Bakanlık yapı ruhsatı alınarak inşa edilen yapıları ve bu yapılarda kullanılan yapı malzemelerini standartlara uygunluk bakımından denetlemeye yetkilidir.
- (4) Bakanlıkça yapılan denetim sonucunda ruhsat ve eklerine aykırı olduğu veya standartlara aykırı yapı malzemesi kullanıldığı tespit olunan yapılar, Kanununun 32 nci maddesi kapsamında işlem tesis edilmek üzere ve süre verilerek ilgili idareye bildirilir.
- (5) İlgili idarelerce, verilen süre içinde yapı tatil tutanağı tanzim edilmez ve yapı mühürlenmez ise veya Kanunda belirtilen süre içinde yapı mevzuata uygun hale getirilmez ise Bakanlık mevzuata aykırı yapılar hakkında Kanununun 32 nci maddesine göre işlem tesis etmek suretiyle, yapı tatil tutanağı tanzim etmeye, mühürlemeye, yıkım kararı almaya ve yıkımın valiliklerce gerçekleştirilmesini sağlamaya, ilgililer hakkında Kanununun 42 nci maddesine göre idari yaptırım kararı vermeye ve idari müeyyideleri uygulamaya yetkilidir.
- (6) Yapı tatil tutanağı tanzim etme, mühürleme ve yıkım kararına ilişkin rapor düzenleme işleri ile denetlemeye ilişkin görevler, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatında, denetçi belgesini haiz personel tarafından gerçekleştirilir.
- (7) İlgililer Bakanlık denetçileri tarafından istenilen her türlü bilgi ve belgeyi, istenilen süre içerisinde vermek zorundadırlar”.

olduğu ve kullanılmasında fen bakımından mahzur görülmediğinin tespiti gerekir¹⁶. Bu iznin alınması için ilgili idareye yapılan başvuru dilekçesi ekinde, fenni mesullerin veya yapı denetim kuruluşlarının yapının ruhsat eki projelerine, fen ve sağlık kurallarına uygun olarak yapılıp yapılmadığını, mevzuata uygun malzeme kullanılıp kullanılmadığını belirten raporları, yetki belgesini haiz mimar, mühendis veya kuruluşlarca tanzim edilen enerji kimlik belgesi ile yapıya ilişkin fotoğrafları yer alır (Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği m. 64/1). Dolayısıyla iznin verilmesinde yetkili olan söz konusu kişiler kurallara aykırı davranmışlarsa sorumlulukları söz konusu olacaktır.

Depremle ilgili konularda 3194 sayılı İmar Kanunu, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik, Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği ve diğer deprem yönetmelikleri, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği gibi mevzuat hükümleri anlam ifade etmektedir. Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 1. maddesinde 12/7/2013 tarihli ve 6495/73 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle¹⁷ yapı inşaat alanı toplam 200 metrekareyi geçen müstakil yapılar belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapı denetimi zorunluluğu getirilmiştir¹⁸. Yapı Denetimi Hakkında Kanuna göre,

¹⁶ İmar Kanununa (m. 21'e) göre, "Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 26. maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden (...) ⁽¹⁾ yapı ruhsatıyesini alması mecburidir" (m. 21/1).

m. 22'ye göre: "Yapı ruhsatıyesi almak için belediye, valilik (...) ⁽¹⁾ bürolarına yapı sahipleri veya kanuni vekillerince dilekçe ile müracaat edilir. Dilekçeye sadece tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge), mimari proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa, ebatlı kroki eklenmesi gereklidir. Belediyeler veya valiliklerce (...) ⁽²⁾ ruhsat ve ekleri incelenerek eksik ve yanlış bulunmuyorsa müracaat tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde yapı ruhsatıyesi verilir. Eksik veya yanlış olduğu takdirde; müracaat tarihinden itibaren onbeş gün içinde müracaatçıya ilgili bütün eksik ve yanlışları yazılı ile bildirilir. Eksik ve yanlışlar giderildikten sonra yapılacak müracaattan itibaren en geç onbeş gün içinde yapı ruhsatıyesi verilir".

¹⁷ 4708 sayılı Kanun 29.06.2001 yılında kabul edilmiş 13.07.2001 yılında Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁸ Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 1. maddesinin 2. fıkrasına göre, "a) 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 26 nci maddesinde belirtilen kamuya ait yapı ve tesisler ile 27 nci maddesinde belirtilen ruhsata tabi olmayan yapılar,
b) Bodrum katı dışında en çok iki katlı ve yapı inşaat alanı toplam 200 metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar,

Kanunun uygulanmasında yapı denetim kuruluşları imar mevzuatı uyarınca öngörülen fennî mesuliyeti ilgili idareye karşı üstlenir (m. 3)¹⁹. İlgili idare ise, belediye ve mücavir alan sınırları içindeki uygulamalar için büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeleri, bu alanlar dışında kalan alanlarda valilikleri, yapı ruhsatı ve kullanma izin belgesi verme yetkisine sahip diğer idareleri ifade etmektedir. Yapı denetim kuruluşu görevlileri kurallara aykırı hareket ettiğinde, örneğin denetim görevini yerine getirmediğinde sorumluluğu söz konusu olacaktır.

II. CEZA SORUMLULUĞUNUN BELİRLENMESİ

Ceza hukuku sorumluluğu açısından depremde meydana gelen ölümlerden ve yaralamalardan dolayı her bir kişi açısından ayrı ayrı belirleme yapılmalıdır. Çünkü her bir kişinin yaptığı fiile ilişkin özellikler farklıdır. Sorumluluk belirlenirken hangi yükümlülüklere aykırı davranıldığı ve bu yükümlülüğün veya yükümlülüklerin kimde olduğunun belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu hususların belirlenmesi çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektirdiğinden, ceza sorumluluğunun belirlenmesinde kullanılmak üzere bilirkişiye başvurulacaktır (CMK m. 63). Dolayısıyla ceza hukuku sorumluluğu belirlenirken bilirkişiler tarafından düzenlenen raporlar etkili olacaktır. Bilirkişilere başvurulması

c) Entegre tesis niteliğinde olmayan tarım ve hayvancılık amaçlı yapı ve tesisler,

d) Köy yerleşik alanlarında, belediye ve mücavir alan sınırları içinde olmayan iskân dışı alanlarda ve nüfusu 5000'in altında olan belediyelerin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bodrum katı ve çatı arası dışında en çok iki katlı ve yalnızca bir bodrum katın inşaat alanı hesaba katılmaksızın toplam inşaat alanı 500 metrekareyi geçmeyen konut yapıları ile bunların kömürlük, otopark, depo gibi müştemilatı,

hariç olmak üzere, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapıların denetimini kapsar. Ruhsata tabi olup, bu Kanun hükümlerine tabi olmayan yapılarda denetime yönelik fennî mesuliyet 3194 sayılı İmar Kanununun 26 ncı ve 28 inci maddelerine göre mimar ve mühendislerce üstlenilir. Birden fazla müstakil yapının bulunduğu parsellerde, bütün yapıların toplam yapı inşaat alanının 200 metrekareyi geçmesi hâlinde de bu Kanun uygulanır”

¹⁹ İmar Kanununa göre (m. 38): “Halihazır harita ve imar planlarının hazırlanması ve bunların uygulanmasının fenni mesuliyetini; uzmanlık, çalışma konuları ve ilgili kanunlarına göre, mühendisler, mimarlar, şehir plancıları deruhte ederler”.

(Değişik : 26/4/1989 - 3542/2 md.) Yapıların, mimari, statik ve her türlü plan, proje, resim ve hesaplarının hazırlanmasını ve bunların uygulanmasıyla ilgili fenni mesuliyetleri, uzmanlık konularına ve ilgili kanunlarına göre mühendisler, mimarlar ile görev, yetki ve sorumlulukları yönetmelikle düzenlenecek olan fen adamları deruhte ederler”.

açısından dikkatli olunması gerekmektedir. Farklı alanları ilgilendiren konular olduğu için alanlarında uzman kişilere, dolayısıyla da birden fazla bilirkişiye başvurulmalıdır. Bilirkişilerin hukuki değerlendirme (kusur ve kast-taksir değerlendirmesi) yapmamaları gerekir. Bilirkişiler sadece çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren konularla ilgili değerlendirmelerde bulunmalıdır. Bilirkişilerin hukuki bilgileri olmadığı için hukuki değerlendirme yapmaları doğru olmayacak, hukuki değerlendirmeleri kişilerin aleyhine sonuç doğurabilecektir.

Ceza hukukunda bir kimsenin ceza sorumluluğundan bahsedilebilmesi için haksızlık teşkil eden suçun unsurlarının gerçekleşmesi gerekir. Ayrıca suçu işleyen kişinin kusurunun bulunması, ilgili suç tanımında yer alıyorsa objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleşmesi, şahsi cezasızlık sebebinin veya cezayı ortadan kaldıran şahsi nedenlerin bulunmaması gerekir. İnceleme konumuz olan suçlar açısından objektif cezalandırılabilme şartı, şahsi cezasızlık sebebi veya cezayı ortadan kaldıran şahsi sebep bulunmadığı için bunlar belirtilmeyecektir. Dolayısıyla inceleme suçun unsurları ve kusur açısından yapılacaktır.

Ceza hukukunda bir kişinin sorumluluğu için öncelikle suçun unsurlarının gerçekleşmesi şarttır. Bunun için maddi unsurun, manevi unsurun ve hukuka aykırılığın somut olayda gerçekleştiğinin tespit edilmesi gerekir. Konumuz açısından maddi unsurun (fail, mağdur, konu, hareket, netice ve nedensellik bağı)²⁰ varlığının tespiti için özellikle fail veya faillerin belirlenmesi, nedensellik ve objektif isnadiyetin tespiti önem taşımaktadır. Taksirli sorumluluk kabul edildiğinde²¹ objektif özen kurallarına uygun davranılıp davranılmadığının her bir kişi açısından belirlenmesi gerekmektedir. Kurallara aykırılık söz konusu değilse, binanın yapıldığı esnada var olan mevzuata ve bilimsel kurallara uygun olarak bina yapılmışsa, kural olarak sorumluluk söz konusu olmayacaktır. Ancak sonradan mevzuatta değişiklik yapılmış, farklı kriterler getirilmiş ve

²⁰ Maddi unsurun öğelerine suçun taksirli ve ihmali şekilde işlenmesine göre ilave unsurlar eklenmektedir. Taksirli suçlarda yukarıda belirtilen öğelere objektif özen kurallarına aykırılık eklenmektedir.

²¹ Taksirli suçlarda yukarıda belirtilen maddi unsurun öğelerine objektif özen kurallarına aykırılık eklenmektedir.

mevcut binaların mevzuata uygun hale getirilmesi istenmişse, bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler açısından yükümlülüğe aykırılık söz konusu olacağından ceza sorumlulukları devreye girecektir. Olayda objektif özen kuralının ihlalinin bulunması her zaman kişinin sorumlu olması sonucunu doğurmamaktadır. Zira kural ihlali olmakla beraber bu ihlal depremde binanın yıkılması açısından etken değilse yaralama veya ölüm açısından sorumlu tutmak mümkün değildir. Ceza hukukunda neticenin faile isnad edilebilmesi için, failin hareketinin, suçun konusu üzerinde izin verilmeyen bir tehlike yaratması ve bu tehlikenin somut olayda, neticede gerçekleştiğinin tespit edilmesi gerekir²². Bu tespit söz konusu değilse sorumluluk da mümkün değildir. Yerine getirilmeyen kural ihlali, hareketi gösterir, suçun oluştuğunu göstermez.

Suçun oluşması için neticeli suçlarda maddi unsur açısından nedenselliğin de ortaya konulması ve objektif isnadiyetin yapılması gerekir. Suçlarda nedensellik bağı icrai ve ihmali suçlarda²³ ayrı ayrı belirlenmektedir. Dolayısıyla somut olayda icrai davranışı olan kişi ile ihmali davranışı olan kişi açısından nedenselliğin tespiti, ayrıca objektif isnadiyetin bulunması gerekir. İcrai suçlarda şart teorisi anlamında nedensellik bağı tespit edilirken, ihmali suçlarda nedensellik bağı varsayımsal olarak belirlenmektedir. İhmali (görünüşte) suçlarda ihmal edilen hareket yapılsaydı netice gerçekleşmeyecek deniliyorsa nedensellik bağı kabul edilmektedir. Bunun için doktrinindeki bazı yazarlar tarafından neticenin önlenmesinin kesinlik sınırında olasılık olması aranmaktadır²⁴. Bu belirlemeye göre ihmal edilen hareket, kanuni tanımdaki olayı kesinlik sınırında bir olasılıkla önleyemeyecekse şüpheden sanık yararlanır kuralının

²² ROXIN, Claus, Strafrecht, Allgemeiner Teil (Band I), 4. Auflage, München 2006, § 11, kn. 47, 48.

²³ İhmali suçlarda (görünüşte) maddi unsurun öğelerini, fail, mağdur, konu, tipik durum (belli bir icrai davranışta bulunma hususunda hukuki yükümlülük doğuran durumu), ihmali hareket (emredilen hareketin yapılmaması), bireysel hareket yeteneğini, netice, nedensellik ve objektif isnadiyet, neticenin önleneme olasılığı, taksirli ihmali suçlarda bu unsurlara ek olarak objektif özen yükümlülüğü oluşturmaktadır.

²⁴ SCHÖNKE/SCHRÖDER-STREE, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28., neubearbeitete Auflage von ESER, Albin/HEINE, Günter/PERRON, Walter/STERNBERG-LIEBEN, Detlev/EISELE, Jörg/BOSCH, Nikolaus/HECKER, Bernd/KINZIG, Jörg/ SCHITTENHELM, Ulrike, München 2010, § 13, kn. 61; TRÖNDLE, Herbert/FISCHER, Thomas, Strafgesetzbuch und Nebengesetze, 53. Auflage, München 2006, Vor § 13, kn. 20

uygulanması ve nedenselliğin kabul edilmemesi gerekmektedir. Yani depremde ölen kişiler açısından ihmali hareketi bulunanların sorumlu olabilmesi için kişinin belli bir icrai davranışta bulunma hukuki yükümlülüğüne uygun davransaydı kanuni tanımda belirtilen neticenin gerçekleşmesini kesin önleyecek olması gerektiği ifade edilmektedir²⁵. Yargıtay'a göre beklenen hareket yapılsaydı netice kesin önlenecek idiyse nedensellik bağı bulunmaktadır. Nedensellik bağının kesin olarak belirlenemediği durumlarda ise nedensellik bağı kabul edilmemektedir²⁶.

²⁵ Bkz.: SCHÖNKE/SCHRÖDER-STREE, § 13, kn. 61; TRÖNDLE/FISCHER, Vor § 13, kn. 20; HAKERİ, Hakan: "Yargıtay Kararlarında Nedensellik Bağı", Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku, C. III, Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, İstanbul 2010, s. 103; ZAFER, Hamide, Ceza Hukuku, Genel Hükümler (TCK m. 1-75), Ders Kitabı, 7. Bası, Ankara 2019, s. 272. Ancak ihmalde nedensellik ile ilgili farklı görüşler de ileri sürülmektedir. Bu çerçevede riskin azaltılması teorisi kullanılmaktadır. Bu görüş ve eleştirisi için bkz.: BRAMMSEN, Joerg: "Erfolgszurechnung bei unterlassener Gefahrverminderung durch einen Garanten", MDR, 1989, s. 123 vd.; SCHÜNE-MANN, Bernd: "Moderne Tendenzen in der Dogmatik der Fahrlässigkeit und Gefährdungsdelikte", JA, 1975, S. 116, s. 584; JOECKS, Wolfgang, Strafgesetzbuch, Studienkommentar, München 1999, §13, kn. 16.

²⁶ Yargıtay "Olay günü saat 11.25 sıralarında inceleme dışı sanık E. İ.nin yönetimindeki kamyon ile kavşak çıkışına geldiğinde, sağ tarafından karşıdan karşıya geçmek üzere yola giren 76 yaşındaki yaya H. M.'a çarptığı, Erciş Devlet Hastanesi acil servisine yaralı olarak getirilen H. M.'a ilk müdahalenin nöbetçi doktor olan sanık tarafından yapıldığı, röntgen çekilmesine, serum takılmasına ve açık olan yaralar için pansuman yapılmasına karar veren sanığın, ağrılarından şikâyetçi olan ve bir defa da kusan H. M.'i serumu bittikten sonra taburcu ettiği, yakınları tarafından ayaklarından ve omuzlarından tutularak araca bindirilen H. M.'nin eve gittikten çok kısa bir süre sonra bilincini kaybetmesi üzerine tekrar hastaneye getirildiği, sanık tarafından yapılan müdahalelere rağmen hayatını kaybettiği olayda; H. M.'nin ölümünün trafik kazasına bağlı kaburga, kalça, kafatası, köprücük kemiği kırıkları ile birlikte iç organ yaralanması ve bunlara bağlı gelişen komplikasyon sonucu meydana geldiğine dair Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulunun 17.02.2006 tarihli raporu; sanığın tıbbi gereklere yapmaması sebebiyle kusurlu olduğuna ancak bu kusurlarının kaza ile H. M.'nin ölümü arasındaki illiyet bağına kesmediğine ilişkin Yüksek Sağlık Şurası kararı ve kırıkların tespit edilememesinin eksiklik olduğuna ancak kişide tespit edilen travmatik değişimlerin ağırlıkları ve kişinin yaşı da dikkate alındığında, zamanında tespit edilip uygun tedaviye başlanması durumunda dahi kurtulmasının kesin olmadığına dair Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulunun 13.03.2013 tarihli raporu birlikte değerlendirildiğinde; sanığın davranışları ile meydana gelen ölüm neticesi arasında nedensellik bağının kesin olarak belirlenemediği, bu nedenle sanığın meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulamayacağından bozulmasına" karar vermiştir. Ancak Yargıtay, Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliğinin 24. maddesinin 2 ve 3. fıkraları gözetildiğinde sanığın, genel beden travmasına ve çoklu kemik kırıklarına maruz kalmış öleni stabilizasyonu sağlanuncaya kadar ve tıp çevrelerinde genel olarak kabul gördüğü şekilde yirmidört saat müşahede altında tutması veya başka bir sağlık

Yargıtay nedenselliğin bulunmadığını kabul ettiği olaylarda TCK'nın 257. maddesinde yer alan suçun oluştuğunu, objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleştiğini kabul etmektedir²⁷. Kişi kendisinden isteneni yapsaydı bile neticenin önlenmesi kesin değilse, imkan ve ihtimal dahi- lindeyse sonucun kişiye isnad edilmesi kabul edilmemektedir. Kanati- mize ihmalde nedensellik açısından kesinlik sınırında ölçü kabul edil- mesi doğru değildir. İhmal edilen hareket yapılsaydı netice engellenebi- lecekti denebiliyorsa nedensellik bağının kabul edilmesi gerekir. Bunun için gerçekleşen netice ile ihmal edilen hareket kanuna uygun ilişki içeri- sinde bulunmalıdır²⁸. Ayrıca garantörler için getirilen belirli şekilde dav- ranma yükümlülüğü yalnızca neticenin kesin olarak önleneceği durum- larda değil, aynı zamanda neticenin önlenmesinin imkân ve ihtimal dâhi- linde olduğu durumlarda da geçerlidir.

kuruluşuna sevk etmesi gerekirken, beş saat sonunda taburcu ederek evine gönder- mesi suretiyle görevinin gereklerini yerine getirmekte ihmal gösterdiğini, bu haliyle eyleminin TCK'nın 257/2. maddesinde düzenlenen görevi ihmal suçunu oluşturdu- ğunu ve bu suçtan sanığın mahkûmiyetine karar verilmesi gerekirken, eyleminin tak- sirle bir kişinin ölümüne neden olma suçu kabul edilerek TCK'nın 85/1. maddesi ge- reğince cezalandırılmasına karar verilmesini hukuka aykırı bulmuştur: CGK, 16.05.2017, E. 2017/12-271, K. 2017/278, (Lexpera, Erişim Tarihi:17.03.2023). Aynı yönde Y. 12. CD, 25.2.2020, E. 2019/5235, K. 2020/1973, (Lexpera, Erişim Tarihi: 17.03.2023); "İstanbul Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Dairesi 29/01/2014 tarihli raporunda "ço- cuğun ölümünün zehirlenme ya da yaralanma ve travmaya bağlı olmadığı, ölümünün akciğer enfeksiyonu taze lobüler pnömoni sonucu meydana gelmiş olduğu, otopside akciğer enfeksi- yonu tespit edildiği dikkate alındığında sanığın, çocuk hastalıkları uzmanı konsultasyonu is- tememesi ve hastayı yatırarak tedaviyi yaptırmaması nedeniyle kusurlu olduğu, ancak bebe- ğin yaşı ve klinik durumu itibariyle zamanında tanı konularak uygun tedavi başlanılmış ol- ması durumunda da kurtulmasının kesin olmadığı" belirtildiği hususları birlikte değerlendiril- diğinde; Sanığın davranışları ile meydana gelen ölüm neticesi arasında nedensellik bağının kesin olarak belirlenemediği, bu nedenle sanığın meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulamayacağı, bununla birlikte sanığın, solunum yetmezliği ve kabızlık etkisine maruz kal- mış öleni stabilizasyonu sağlanıncaya kadar çocuk hastalıkları uzmanı konsultasyonu iste- mesi ve hastayı yatırarak tedavi yaptırmaması gerekirken, taburcu ederek evine göndermesi su- retiyle görevinin gereklerini yerine getirmekte ihmal gösterdiği, bu haliyle eyleminin TCK'nın 257/2. maddesinde düzenlenen ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçu kapsa- mında değerlendirilerek, sonucuna göre hüküm kurulması gerektiğinin nazara alınması", Y. 12. CD, 25.2.2020, E. 2019/5235, K. 2020/1973, (Legalbank, Erişim Tarihi: 18.03.2023).

²⁷ CGK, 16.05.2017, E. 2017/12-271, K. 2017/278, (Legalbank, Erişim Tarihi: 14.03.2023).

²⁸ Bkz.: JESCHECK, Hans Heinrich, Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 4. vollständig neubearbeitete und erweiterte Auflage, Berlin 1988, s. 559, 560.

Ceza hukukunda nedensellik bağının tespitinden sonra objektif isnadiyetin varlığının tespiti gerekir. Neticenin faile objektif olarak isnad edilebilmesi için, failin hareketinin, suçun konusu üzerinde izin verilme-
yen bir tehlike yaratması ve bu tehlikenin somut olayda neticede gerçek-
leştiğinin tespit edilmesi gerekir²⁹. Yaratılan tehlikenin neticede gerçek-
leştiği tespit edilemediğinde isnadiyet kabul edilmemektedir. Bu du-
rumda izin verilmeyen riskin gerçekleştirilmesine rağmen, neticenin fai-
lin fiilinin etkisiyle gerçekleşmemesi objektif isnadiyet kriteri söz konusu
olmaktadır³⁰. Dolayısıyla yapılan aykırılığın neticenin gerçekleşmesinde
etkisi yoksa, tehlike oluşturmamaktaysa öldürmeden veya yaralamadan
sorumluluk tayin edilmeyecek, varsa başka suç veya suçlardan sorumluluk
ya da kabahatten sorumluluk söz konusu olacaktır.

Depremde meydana gelen neticeler açısından uygulanması söz ko-
nusu olabilecek diğer bir kriter yükümlülüğe aykırılık ilişkisinin bulun-
mamasıdır. Bu halde fail yükümlülük kurallarına aykırı davranarak izin
verilmeyen bir durum gerçekleştirmekle beraber, meydana gelen netice
hukuka aykırılık bağının veya yükümlülüğe aykırılık ilişkisinin bulun-
maması nedeniyle faile isnat edilememektedir. Bu ilişkiye göre fail yü-
kümlülüğe uygun şekilde hareket etseydi dahi netice yine de meydana
gelecek idiyse veya netice yine de önlemeyecek idiyse isnadiyet söz ko-
nusu değildir³¹. Fail, yükümlülüğe uygun davransaydı dahi netice kesin-
likle önlenemeyecekse, önlenmeyen neticeden dolayı kişinin sorumlu tu-
tulması söz konusu değildir. Depremde meydana gelen neticeler açısın-
dan binalar inşa anındaki mevcut kurallara aykırı yapılmış, ancak kural-
lara uygun yapılsaydı da binaların yıkılması ve insanların ölmesi kesin-
likle önlenemeyecekse gerçekleşen sonucun isnadiyeti kabul edilmemek-
tedir. Uygulama da bu şekildedir³². Kesinlik sınırında bir ihtimalle

²⁹ ROXIN, § 11, kn. 47, 48.

³⁰ Fail, yaptığı hareketle suçun konusu açısından tehlike yaratmakla beraber, ortaya çı-
kan netice bu tehlikenin sonucu olarak değil de tesadüfen failin fiili ile bağlantı içinde
gerçekleşmişse neticenin faile objektif isnadiyeti ortadan kalkar. Ancak fail gerçek-
leştiği kısımdan kast veya taksirine göre sorumludur. Bu kriter için bkz.: ROXIN,
§ 11, kn. 69 vd.

³¹ GROPP, Walter, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Berlin 2005, s. 158.

³² CGK, 16.05.2017, E. 2017/12-271, K. 2017/278; 12. CD, 5.12.2019, E. 2018/1758, K.
2019/11448, (Lexpera, Erişim Tarihi: 15.03.2023).

neticenin gerçekleşeceğinden veya önlenemeyeceğinden yola çıkılarak şüpheden sanık yararlanır ilkesi uygulanmakta ve failin sorumlu olmayacağı kabul edilmektedir. Ancak günümüzde bu kabul eleştirilmekte ve sorumsuzluk doğurduğu belirtilerek riskin artırılması teorisi de savunulmaktadır. Bizimde kabul ettiğimiz bu görüşe göre neticenin gerçekleşmesi riski ispatlanabilir şekilde önemli ölçüde yükseltmişse netice faile isnad edilmelidir³³. Yalnızca neticenin önlenmesinin kesin olduğu durumlarda değil, hareketle riskin artırıldığı durumlarda da netice faile isnad edilmelidir. Dolayısıyla yapmış olduğu kurala aykırılık nedeniyle kişinin binaların yıkılma riskini ve insanların ölme riskini artırdığı tespit edilmişse netice faile isnad edilmelidir. Depremde yıkılan binalar açısından yapıldığı andaki kurallara aykırılık söz konusu olmakla beraber mevzuata uygun yapılıyorsa da binaların yıkılacağı ve insanların öleceğinin kesin olduğu hallerde de gerçekleşen sonucun isnadiyeti kabul edilmemelidir.

Kurallara aykırı davranıldığı (örneğin kolonların kesildiği) iddiasıyla bir binayla ilgili yapılan ihbar sonucunda Cumhuriyet savcısının koşturmaya yer olmadığı kararı (KYOK) verdiği ve daha sonra bu binanın yıkıldığı ve insanların öldüğü durumda Cumhuriyet savcısının sorumluluğuna gidilip gidilemeyeceği, ceza sorumluluğuna gidilecekse hangi suçtan sorumlu olacağı hususunun da ayrıca cevaplandırılması gerekmektedir. 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerde benzer bir olay gerçekleşmiş, bu depremlerde yıkılan Hatay'daki Rende Sitesi'nde kolonların kesildiği iddiasıyla yapılan ihbar sonucunda soruşturma açılmış, ancak 2016'da "kolonların kesildiği" iddiasıyla başlatılan soruşturmada "takipsizlik kararı (KYOK)" verilmiştir. Depremde binanın yıkılması sonucunda geçmişte yaşanan bu durum ortaya çıkmış ve savcı hakkında HSK tarafından inceleme başlatılmıştır³⁴. Cumhuriyet savcısı hakkında yapılan inceleme sonucunda HSK tarafından izin verildiğinde ve yargılama sonucunda hukuka aykırı davrandığının tespit edilmesi durumunda, sorumluluğu TCK m. 257'den olacaktır. 2016'da gerçekleşen ve

³³ KKOWiG-Rengier, § 10, kn. 34.

³⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/hataydaki-rende-sitesinde-kolonlarin-kesildiği-iddiasina-takipsizlik-veren-savciya-inceleme/2825655> (Erişim Tarihi: 01.04.2023).

kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilen olay açısından Cumhuriyet savcının ceza sorumluluğu etkin bir soruşturma yapmaması nedeniyle görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin TCK m. 257/2'den olacaktır (kasti olmak şartıyla). Cumhuriyet savcısı açısından olayda taksirle öldürme veya yaralamanın söz konusu olmayacağını, zira savcının davranışının bu suçların düzenlendiği normların koruma amacı³⁵ içinde olmadığını düşünüyoruz.

Depremden sonra binanın hasar gördüğü belli değilse ve kişiler binaya girerek ikinci sarsıntıda zarar görmüşlerse kurallara aykırı inşa edilen binanın yapımında katkısı olan kişiler gerçekleşen sonuçtan sorumlu olacaklardır.

Depremden sonra girilmemesi istenen binaya girilmişse veya binada oturmanın riskli olduğu belirtilmesine rağmen binada oturulmuşsa bir kimsenin kendi isteği ile zarar veya tehlikeye katılması kriteri söz konusu olup, objektif isnadiyet söz konusu olmayacaktır. Yargıtay verdiği bir kararda konuyu objektif isnadiyetle değil de nedensellikte çözmüşse de sonuç olarak sorumluluğu kabul etmemiştir: *“Olay tarihinde, Zeytinburnu ilçesi modabağ sokaktaki, 6 katlı çöken bina için 16.05.1986 tarihinde müteahhit A.. A.. ile Teknik Uygulama Sorumlusu olan sanık Z.. A.. adına yapı ruhsat izni verildiği ve 1987 yılından itibaren oturulmaya başlanıldığı, söz konusu binanın 2. derece deprem bölgesine göre projelendirildiği ve yürürlükte olan 1975 tarihli deprem yönetmeliği kapsamı içinde yapıldığı, sanığın çizdiği projede dükkan olarak belirlenen bölümde bilgisi dahilinde olmadan fırın yapıldığı, herhangi bir ısı yalıtım sistemi yapılmaksızın, 1989 yılından 1999 yılına kadar binanın bodrum ve zemin katının ekmek fırını olarak işletildiği, 17 Ağustos 1999 depreminden sonra 21.08.1999 tarihinde Zeytinburnu Belediyesi tarafından yapılan tespitlerde hasarlı görülerek mühürlendiği ve tahliye edildiği, ancak bir ay sonra Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğüne hasarsız binalar arasında*

³⁵ Neticenin normun koruma amacı dışında kalması nedeniyle fiilin objektif isnad edilebilirliğinin ortadan kalkması objektif isnadiyet kriterine göre, ihlal edilen normun anlam ve amacına göre gerçekleştirilen neticenin kaçınılması gereken netice olup olmadığı önemlidir. Normun anlam ve amacına göre kaçınılması gerekmeyen, koruma amacı dışında bir netice söz konusuysa isnadiyet ortadan kalkar. Normun anlam ve amacına göre kaçınılması gereken neticeler yasaktır. İhlal edilen normun engellemek istediği tehlike, neticede gerçekleştirilmelidir. Kriter için bkz.: KKOWiG-Rengier, § 10, kn. 36, 37

gösterilmesi üzerine tekrar oturulmaya başlanıldığı, İstanbul Belediye Başkanlığı'nın 23.11.1999 tarihli "apartman sakinlerine" başlıklı resmi yazısı ile oturanların binayı güçlendirmesi ve bunun yasa gereği olduğu, aksi takdirde oturmalarının riskli olacağına apartman sakinlerine bildirildiği, 1999 depreminden sonra maliklerin Belediye Başkanlığının uyarı yazısına rağmen anılan binada oturmaya devam ettikleri ve ayrıca kat maliklerince teras kata 20 cm kalınlığında beton atıldığı, kömürlük ve çatı yapıldığı böylece hasarlı binaya yeni bir yük yükledikleri ve binanın 21.02.2007 tarihinde bu aşamalardan sonra çöktüğü, çökme sonucu 3 kişinin ölümü ve 21 kişinin yaralandığı olayda; Binanın olay tarihinde çökmesi üzerine İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın 28.02.2007 tarihli yazısında, üniversite öğretim üyeleri tarafından binanın deprem performans puanı tespitinin yaptırıldığı ve binanın 37 puanla riskli binalar sınıfına dahil edildiği, soruşturma aşamasında alınan bilirkişi kurulu teknik raporunda her ne kadar binanın 1975 deprem yönetmeliğine uygun olarak yapılmadığı, beton basınç mukavemetinin düşük olduğu ve yönetmeliğe aykırı birçok hususun tespit edildiği hususlarına değinilmiş ise de; söz konusu binanın büyük deprem sonrası hasarlı olarak ayakta kaldığı, hasarlı binalar sınıfına dahil edildiği, binada güçlendirme yapılmasının zaruri olduğu ve belirtilen hususun apartman sakinlerine bildirilmesi karşısında; 21.02.2007 tarihinde binanın çökmesi olayında, binanın yapım aşamasında sanığa yükletilecek kusurlar açısından illiyet bağının 17 Ağustos 1999 depremi ile kesildiği, sanığın binayı yapıp teslim ettiği ve 20 yıl boyunca bina ile ilgisinin olmadığı, binada oturanların tüm uyarılara rağmen binayı güçlendirmeden oturmaya devam etmeleri ve çatı katına beton atarak fazla yük bindirmeleri hususları dikkate alındığında; binanın çökmesi şeklinde gerçekleşen netice ile teknik uygulama sorumlusu olan sanığın hareketleri arasında nedensellik (illiyet) bağının mevcut olmadığı ve ayrıca meydana gelen neticenin objektif olarak sanığa yüklenebilir olmadığı gözetilmeden beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi kanuna aykırı olup"³⁶.

Depremden sonra binanın tehlikeli olduğu herkes için barizse duyuru yapılsa bile giren kişilerin yaralanması veya ölmesi durumunda yine bir kimsenin kendi isteği ile zarar veya tehlikeye katılması söz

³⁶ Y. 12. CD, 20.02.2014, E. 2013/8258, K. 2014/4319, (Legalbank, Erişim Tarihi: 15.03.2023).

konusu olduğundan³⁷ netice binayı yapan kişiye isnad edilemeyecektir. O kurallara aykırı bina inşa etmekten dolayı sorumlu olacaktır³⁸. Somut olayın şartları içinde değerlendirme yapmak gerekir. Tam tersi belirleme yapıldığında, binaya girilmesinin sakıncalı olmadığı belirtildiği durumda başka birinin sorumluluk alanına geçen neticelerin isnadiyeti kriteri yönünden değerlendirme yapılmalıdır³⁹. Eğer girilebilir belirleme yapılmasına rağmen bina sahibi tarafından yerine getirilmesi gereken yükümlülükler söz konusuysa ve bunu yerine getirmemişse bina sahibinin de sorumluluğu söz konusu olacaktır. Girilebilir belirleme yapan kişiler açısından da sorumluluk söz konusu olacaktır. Bu kişilerin, gerekli dikkat ve özeni göstermemelerinden dolayı ölüm veya yaralama gerçekleşmişse bilinçsiz taksirle gerçekleştirilen suçtan cezalandırılmak mümkün olacaktır. Bu durumda tamamen başka birinin sorumluluk alanına geçen bir neticeden bahsedilemeyecektir.

Meydana gelen bir olayda sorun sadece bina sahibi ve işleteni açısından ele alınmış, girilebilir belirleme yapanlar tarafından yargılama söz konusu olmamıştır. 2011 yılında gerçekleşen olayda bina sahibi ve işletilene hakkında verilen karar takip ettiğimiz kadarıyla henüz

³⁷ Bir kimsenin isteyerek kendini zarar veya tehlikeye sokmasının etkisi isimli objektif isnadiyet kriterine göre, bir kimsenin kendi isteği ile zarar veya tehlikeye katılması ve bunun sonucunda zarar görmesi durumlarında gerçekleşen netice buna katılan diğer kişiye isnat edilmemektedir. Mağdurun kendi isteği ile kendini bizzat tehlikeye soktuğu durumlarda netice bir başkasına isnat edilmemektedir. Bir kimsenin kendi isteği ile zarar veya tehlikeye katılması nedeniyle objektif isnadiyetin yapılamaması için tehlikenin bilinçli olarak üstlenilmesi gerekir. Kişi riskin etkilerini, sonuçlarını, artı ve eksilerini değerlendirebilecek durumda olmalıdır. İsnadiyet için kendi davranışıyla zarar gören kişinin karar verme yeteneğine sahip olup olmadığı araştırılmaktadır. Bkz.: ROXIN, § 11, kn. 111.

³⁸ Tehlikeler çocuklar da dâhil herkes için bariz değilse tehlikelere işaret edilmeli veya girişler kapatılmalıdır.: JAKOBS, Günther, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Die Grundlagen und die Zurechnungslehre, 2. Auflage, Berlin/New York 1993, 29. Abschn, kn. 31.

³⁹ Başka Birinin Sorumluluk Alanına Geçen Neticelerin İsnadiyeti (Yabancı Birinin Sorumluluk Alanına Dahil Etme) kriterine göre, normun koruma amacı, önlenmeleri başka birinin sorumluluk alanında olan neticeleri kapsamamaktadır: Bu kritere göre, objektif isnadiyetin ortadan kalkmasının nedeni, belirli tehlike kaynaklarının gözetlenmesi ve ortadan kaldırılmasına ilişkin olarak belirli meslekleri icra eden kimsele- rin, kendi sorumluluk alanında gerçekleşen olaylardan sorumlu olmalarıdır. Bkz.: ROXIN, § 11, kn. 137, 138, 139, 140.

kesinleşmemiştir Sorun olayda bilinçli taksir mi yoksa bilinçsiz taksir mi olduğu noktasında yaşanmış, Yargıtay Ceza Dairesi aynı olayla ilgili farklı kararlar vermiştir: 23 Ekim 2011 tarihinde Van şehir merkezinin yaklaşık 20 km. kuzeyinde şiddeti 7.1 ile 7.3 arasında değişen yıkıcı bir deprem meydana gelmiş, ilk deprem sonrası artçı şoklar devam ederken, 9 Kasım 2011 tarihinde şiddeti 5.7 olan ve farklı bir faydan kaynaklanan ikinci bir deprem meydana gelmiştir. Sanığın sahibi ve işleteni olduğu Bayram Oteli'nde ilk depremde çökme yaşanmamıştır. Sanık ilk deprem sonrası Van Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'na başvurmuş ve hazırlanan "Ön Hasar Tespit Formu"nda otelin "hasarlı-oturulur" olduğu bildirilmiştir. Fakat otelin dış cephesinin kaplama malzemesi ile yenilenmesi nedeniyle kolonlara bakılmadığı ve bu durumun sanık tarafından bilindiği fakat sanığın "Kesin Hasar Tespit Raporu" için inceleme yaptırmadığı ortaya çıkmıştır. Otelin alt katında faaliyet gösteren Albaraka Türk Bankası için ilk deprem sonrası hazırlanan raporda; binanın taşıyıcı sisteminin uygun bulunmadığı, binanın Türkiye Deprem Yönetmeliğindeki bazı yönetmelik maddelerinde belirtilen hususları yerine getirmediği, binada güçlendirme çalışması yapılması gerektiği ve tüm bu sebeplerle binanın risk taşıdığı belirtilmiştir. İlk deprem sonrası Van Valisi ile diğer yetkililer de, büyük bir depremden sonra fay hattının enerjisini boşalttığını, bu nedenle yıkıcı bir deprem beklenmediğini bildirip, evlere girilebileceğini basın yolu ile ifade etmişlerdir. Nisan 2012 tarihli bilirkişi raporunda Otelin 1964 yılında inşa edilen, 1978, 1998 ve 2007 deprem yönetmeliklerine göre güçlendirilmemiş eski bir bina olduğu, otele sonradan ilave edilen kısımların bulunduğu, proje dışı yapılan ek kısımların binalarda deprem güvenliği açısından son derece tehlike oluşturduğu tespit edilmiştir. Sanığın otelin eski bir bina olduğundan, sonradan yapılan esaslı değişikliklerden haberdar olduğu anlaşılmıştır. Bayram Oteli 9 Kasım 2011 tarihinde 5.7 şiddetli deprem sonucu yıkılarak çökmüş, göçük ve enkaz altında kalan kişilerden yaralananlar olmuş ve toplam 24 kişi ölmüştür⁴⁰. Olay mahkeme önüne gelir ve Van 2. Ağır Ceza

⁴⁰ Dava konusu olay hakkındaki bilgiler Y. 12. CD, 27.06.2014, E. 2014/8620, K. 2014/16069; Y. 12. CD, 17.06.2016, E.2016/4242, K. 2016/10443; Y. 12. CD, 17.02.2022, E. 2020/1794, K. 2022/1215 künyeli kararlarından alınmıştır. (Lexpera, Erişim Tarihi: 13.03.2023).

Mahkemesi'nde görülen ceza davasında mahkeme tarafından sanığa “*Bilinçli taksirle 1'den fazla kişinin ölümüne sebebiyet vermek*” suçundan 11 yıl 1 ay 10 gün hapis cezası verilmiştir. Karara karşı temyiz yoluna başvurulması üzerine Yargıtay, olayda “*bilinçli taksir*” bulunduğu tespitiyle sanığa eylemin ağırlığı ve ölen kişi sayısının fazlalığı nedeniyle “*eksik ceza tayin edildiği*” gerekçesiyle kararı bozmuştur⁴¹. Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin “*bozma*” kararına uyan Van 2. Ağır Ceza Mahkemesi, yaptığı yeniden yargılamanın ardından, 1 Ekim 2015'teki karar duruşmasında Tevfik Bayram'a 15 yıl 6 ay 20 gün hapis cezası vermiştir. Sanık ailelerinin karara tekrar itiraz etmesinin ardından Yargıtay, “*Sanık Tevfik Bayram'ın yıkılan otelde kendisinin ve kardeşinin ilk deprem sonrasında kaldığı, bu sebeple oluşacak neticeyi öngörmediği, sanığın neticeyi öngördüğü halde sonucun gerçekleşmeyeceğine ilişkin, şansına veya başka etkenlere güvenerek hareket ettiğinden söz edilemeyeceğinden bilinçli taksir koşullarının oluşmadığı*” nı ifade ederek olayda “*bilinçli taksir*” olmadığı ve sanığa daha az ceza verilmesi gerektiği gerekçesiyle 17 Haziran 2016'da kararı sanık lehine bozmuştur⁴². Van 2. Ağır Cezası Mahkemesi Yargıtay'ın sanık lehine bozma kararına uyararak 22 Mart 2019'da olayda bilinçli taksir hükümlerini uygulanmaksızın bilinçsiz taksirden sanık Tevfik Bayram'ın 11 yıl 8 ay hapis cezasıyla mahkumiyetine karar vermiştir. Dosya tekrar Yargıtay'a gelmiş ve Yargıtay, “*Sanığın Bayram Otel binasının evveliyatını çok iyi bilen ve uzun yıllardır da bu binada faaliyet gösteren otelin işletmeciliğini yapan tecrübeli bir tacir olduğu, binanın 23.10.2011 tarihinde gerçekleşen depremde hasar görmüş olabileceğinin ve ileride yaşanabilecek herhangi bir depremde otel binasının daha önce aldığı hasar nedeniyle yıkılabileceğinin sanık tarafından da öngörülmesi gerektiği, yeniden bir deprem yaşanmayacağına ilişkin hatalı güveni sebebiyle muhtemel bir deprem riskinin gerçekleşmeyeceği düşüncesi ile ve önceki tecrübelerinin olumsuz sonuçlanmasına yönelik hatalı güveni ile 23.10.2011 tarihindeki ilk depremden sonra depreme dayanıklılık testi yaptırmaksızın oteli işletmeye devam ettiği, bu suretle sanık hakkında bilinçli taksir koşullarının oluştuğu anlaşıldığından, sanık hakkında temel cezadan TCK'nın 22/3. maddesi gereğince artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi”* gerekçesiyle cezanın arttırılmasını isteyerek,

⁴¹ Y. 12. CD, 27.06.2014, E. 2014/8620, K.2014/16069, (Lexpera, Erişim Tarihi: 13.03.2023).

⁴² Y. 12 CD, 17.06.2016, E. 2016/4242, K. 2016/10443, (Lexpera, Erişim Tarihi: 13.03.2023).

dosyayı tekrar yerel mahkemeye göndermiştir⁴³. Olaydaki Van Valisi ile Afet ve Acil İşler Daire Başkanlığı görevlileriyle ilgili yargılama yapılmadığı anlaşılmaktadır. Zira kamu görevlileri olmaları nedeniyle yargılamanın yapılabilmesi için gerekli izin alınamamış ve konu Anayasa Mahkemesinin önüne getirilmiştir. Yapılan bireysel başvurularda, başvuru- rucular Bayram Otelin ikinci depremde ve artçı sarsıntılardan sonra yıkıl- dığı, konu hakkındaki mevzuat uyarınca hasar tespiti yapmamaları ve di- ğer önlemleri almamaları nedeniyle Vali ve AFAD yetkililerinin sorumlu olduğu ileri sürülmüştür. Aslında deprem olayından sonra ilgili Van Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatmış, keşif yapmış, numuneler almış, bilirkişinin görüşüne başvurmuş ve bilirkişi raporu almıştır. Alınan bilirkişi raporunda; binanın projelendirme, yapım ve iş bitimi aşama- larında ilgili mevzuat hükümlerine uyulmadığı belirtilmiştir. 23/10/2011 tarihli ilk depremden sonra binada hasar tespiti yapılmadığı vurgulanan raporda, bina taşıyıcı sisteminin ilk depremden ve ikinci depreme kadar olan artçı sarsıntılardan etkilendiğinin düşünüldüğü ifade edilmiştir. Ra- porda ayrıca proje, yapım ve iş bitimi aşamalarındaki eksikliklerden yapı sahibi ve/veya müteahhidin, teknik uygulama sorumlusunun ve beledi- yenin ilgili biriminin; deprem sonrası inceleme aşamasındaki eksiklikler- den ise yapı sahibi ve gerekli tedbirleri almayan ilgili birimlerin sorumlu- luğunun bulunduğu yönünde kanaat bildirilmiştir. Soruşturma sonunda bazı kişiler hakkında iddianame düzenlenerek görevli ve yetkili mahke- meye gönderilmiş, Van Valisi ile Afet ve Acil İşler Daire Başkanlığı (AFAD) görevlileri hakkında 2/12/1999 tarih ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 3. ve 12. maddeleri gereğince görevsizlik kararı verilerek soruşturma dosyası Yar- gıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise 9/10/2012 tarihinde Van Valisi, Erciş Kaymakamı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) Başkanı, Van Afet Acil Durum İl Müdürü ve diğer AFAD yöneticileri hakkında görevi kötüye kullan- maya ilişkin iddiaların somut bilgi ve belgelere dayanmadığı, ilgililer açı- sından suç oluşturan ön inceleme yapılmasını gerektirecek bir durumun bulunmadığı gerekçesiyle şikayetin işleme konulmamasına karar

⁴³ Y. 12. CD, 17.02.2022, E. 2020/1794, K. 2022/1215, (Lexpera, Erişim Tarihi: 13.03.2023).

vermiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 9/10/2012 tarihli kararına karşı yapılan itiraz, Danıştay Birinci Dairesince 4483 sayılı Kanun'da Cumhuriyet başsavcılıklarının şikâyetin işleme konulmamasına dair verdikleri kararlara karşı herhangi bir itiraz yolu öngörülmediği gerekçesiyle incelenmeksizin reddedilmiştir. Başvurucuların bir kısmı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının şikâyetin işleme konulmaması kararı üzerine Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Anayasa Mahkemesi 2012/752 sayılı başvuruda 17/9/2013 tarihinde, 2012/850 sayılı başvuruda ise 7/11/2013 tarihinde verdiği kararlarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca şikâyetin işleme konulmamasına karar verilmiş olması nedeniyle yaşam hakkının usul boyutu olan etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi mevzuat hükümleri göz önüne alındığında dönemin Van Valisi ve AFAD yetkililerinin gereken tedbirlerin alınması hususunda sorumluluklarının bulunduğu vurgu yapmıştır. Birinci depremde hasar görmüş binaların artçı sarsıntılar esnasında yıkılma tehlikesi bulunmasının öngörülebilir bir risk olduğuna işaret eden Anayasa Mahkemesi, ilk depremden on altı gün sonra gerçekleşen ikinci depremde yıkılan binanın bölgedeki kapasitesi en yüksek otellerden biri olması sebebiyle hasar tespiti yapılarak gerektiğinde boşaltılmasının ilgililerden beklenebileceğini ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi son olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca, hasar tespiti ve hasarlı binalara girişin engellenmesi konusunda yetkililerce ne tür işlemler yapıldığını ortaya koyacak delil ve değerlendirmelere yer vermeksizin soruşturma açılması talebinin işleme konulmamasına karar verilmiş olduğunu belirtmiş ve bu kararın soruşturmanın devam ettirilmesi yönündeki talebin bir itiraz mercii tarafından değerlendirilmesinin de önüne geçilmiş olduğuna dikkat çekmiştir. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 19/11/2013 tarihli kararıyla kamu görevlileri hakkında İçişleri Bakanlığından soruşturma izni istenmiştir. Dönemin Van Valisi, Erciş Kaymakamı ile Van İl Afet ve Acil Durum Müdürü hakkında İçişleri Bakanlığına ön inceleme başlatılmıştır. Ön inceleme raporunda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının işleme koymama kararı üzerine Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararları gözetildiğinde Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin ve bağlayıcı olması nedeniyle Van eski Valisi M.K. ile İl Afet Acil

Durum Müdürü C.G. hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği yönünde kanaat bildirilmiştir. Ancak İçişleri Bakanlığınca soruşturma izni verilmemesine 17/3/2014 tarihinde karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, ön incelemeyi yapan müfettişlerin esasen haklarında ön inceleme yapılan kamu görevlilerinin olayda sorumluluklarının bulunduğu dair bir tespit ve görüşleri bulunmamasına karşın Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı vermiş olması nedeniyle soruşturma izni verilmesi yönünde kanaat bildirdikleri, ancak Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı vermesinin sebebi Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının şikâyetin işleme konulmaması kararının yargı denetimi dışında kalması dolayısıyla etkili ve caydırıcı bir ceza soruşturmasının yürütülmemesi olduğu, 4483 sayılı Kanun kapsamında yapılan işlemlerin ve alınan kararların etkili ve caydırıcı soruşturma olarak kabul edilmesi gerektiği, başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin anılan kararının yerine getirilebilmesi için soruşturma izni verilmesi yönünde karar alınmasının zorunlu olmadığı, aksine bir kabulün Anayasa'nın 129. maddesinin altıncı fıkrasını işlevsiz hâle getireceği, dönemin Van Valisi ile İl Afet Acil Durum Müdürünün kendilerine yöneltilen fiilleri işlediğine dair delil bulunmadığı, ortada cezai sorumluluğu gerektiren herhangi bir eylemin bulunmadığı, dönemin Erciş Kaymakamının da olayla ilgili herhangi bir sorumluluğunun söz konusu olmadığı belirtilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca, soruşturma izni verilmemesi kararına karşı itiraz yoluna gidilmeksizin 14/7/2014 tarihinde işlemden kaldırma kararı verilmiştir. Soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın tebliğ edilmesi üzerine başvuru, Van Valisi ile İl Afet Acil Durum Müdürü yönünden karara itiraz etmişlerdir. Danıştay 1. Dairesi tarafından itirazın reddi kararının 24/10/2017 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvuru tekrar Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Başvuruda, Van il merkezinde bulunan bir otel binasının 9/11/2011 tarihinde meydana gelen ikinci depremde yıkılması sonucu yakınlarının hayatlarını kaybetmesinde yetkililerin sorumluluğunun bulunduğunu belirtmişlerdir. Dönemin AFAD Başkan Vekili İ.E.K.'nın gerekli önlemleri almaması, kanunda belirtilen görevleri yerine getirmemesi, halkı hiçbir binaya girilmemesi konusunda uyarmaması, oteli kapatmaması, öncelikli olarak otelde hasar tespiti yaptırmaması, yeteri kadar uzman görevlendirmemesi, afetzedelerin barındırılması için

bina ve tesisleri tespit etmemesi nedenleriyle can kayıplarından sorumlu olduğunu, dönemin AFAD Başkan Vekili İ.E.K hakkında Başbakanlık tarafından soruşturma izni verilmemesi, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca işlemden kaldırma kararı verilmesi, soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın gerekçesiz olarak reddedilmesiyle bu kişi hakkında yürütülen adli sürecin sona ermesi ve Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararının yerine getirilmemesi nedenleriyle yaşam hakkı, adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Ayrıca Dönemin Van Valisi M.K. ile İl Afet Acil Durum Müdürü C.G.nin otelde gerektiği gibi hasar tespiti yaptırmamaları, gerekli önlemleri almamaları ve halkı doğru şekilde bilgilendirerek uyarılarda bulunmamaları nedeniyle can kayıplarından sorumlu olduklarını, haklarında İçişleri Bakanlığı tarafından soruşturma izni verilmemesi, bu karara karşı yaptıkları itirazın Danıştay tarafından karara bağlanmasının çok uzun sürmesi ve gereği gibi incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkı, adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Anayasa Mahkemesi, somut olaya ilişkin yapılan ön incelemelerde, kamu görevlileri hakkında ileri sürülen ihmali iddialarına ilişkin detaylı bir tetkik yapılarak Vali ve AFAD İl Müdürünün olayda hareketsiz kalmadıkları, yetkileri ve görevleri çerçevesinde derhâl harekete geçerek alınabilecek tedbirleri aldıkları ancak ilk depremden sonra meydana gelen hasarları tespit etmek bakımından çok kısa bir süre olan on altı gün sonra henüz hasar tespit çalışmaları tamamlanamadan ikinci depremin meydana gelmiş olduğu, AFAD Başkan Vekilinin ise ilgili kanunlar ve ikincil düzenlemelerle öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmemesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı, İl Müdürlüğünden gelen talep üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığında ivedilikle personel görevlendirdiği tespit edilerek soruşturma izni verilmemesi yönünde kararlar verildiği, somut olayda soruşturma izni prosedürünün bir ceza soruşturması açılmasını gerektirecek somut veri bulunup bulunmadığının araştırılması amacının ötesinde ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek, soruşturmanın etkin şekilde yürütülmesine engel olacak ya da kamu görevlilerine yargı muafiyeti sağlayacak şekilde uygulanmadığının anlaşıldığı, başvuruya konu olayda kamu görevlilerinin ihmallerinin tespit edilmesinde uygun araçların kullanılmasının önüne geçilmesi ya da

tespit edilen ihmali davranışların adli makamlar önüne taşınmasının engellenmesi gibi bir sonuç doğmadığı belirtilerek Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edilmediğine karar vermiştir⁴⁴. Dolayısıyla da kamu görevlilerinin yargılanma imkanı kalmamıştır. İlk Anayasa Mahkemesinin kararının doğru olduğu anlaşılmaktadır. Zira soruşturma yapılması ve soruşturmaya devam edilmesi açısından elde edilen verilerin (Van Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen ilk soruşturma kapsamında, keşif yapılması, numuneler alınması, bilirkişilerden görüş alınması, bilirkişilerce hazırlanan rapor) en azından basit şüphe oluşturacak nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununun 4. maddesinde yer alan şartları taşıyan bir bildirim bulunmakta olup bu bildirim işleme konulması gerekmektedir⁴⁵. Basit şüphenin olmadığı veya fiilin açıkça suç oluşturmadığı durumda kişi hakkında soruşturmaya başlanması, şüpheli sıfatını alması ve hakkında bazı işlemlerin yapılması söz konusu olmayacaksa da somut olgulara dayanan şüphenin bulunması durumunda soruşturmanın yapılması ve bunun için de iznin verilmesi gerekir. Aksine uygulama kast olmak şartıyla görevin kötüye kullanılması kapsamında değerlendirilebilecektir. Ceza muhakemesinde soruşturma, suç işleyen kişi veya kişilerin tespiti ve cezalandırmalarını imkan verebilecek şekilde yürütülen ve kovuşturma öncesi yapılan bir faaliyeti ifade etmektedir. Yetkili makamlar tarafından yürütülen soruşturmaların, sorumluların tespitine ve cezalandırmalarına imkan verecek şekilde etkili ve yeterli olması gerekir. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğunda bahsedebilmek içinse soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve

⁴⁴ Bkz.: Mehmet Ali Emir ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2014/16482 (AYM 17.01.2019).

⁴⁵ 4483 sayılı Kanununun 4. maddesine göre, "Bu Kanuna göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikâyetlerde kişi veya olay belirtilmesi, iddiaların ciddi bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması zorunludur. Üçüncü fıkradaki şartları taşımayan ihbar ve şikâyetler Cumhuriyet başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ve durum, ihbar veya şikâyetle bulunana bildirilir. Ancak iddiaların, sıhhati şüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması halinde ad, soyadı ve imza ile iş veya ikametgâh adresinin doğruluğu şartı aranmaz. Başsavcılar ve yetkili merciler ihbarcı veya şikâyetçinin kimlik bilgilerini gizli tutmak zorundadır".

sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir⁴⁶. Ceza muhakemesinde soruşturma mecburiyeti kabul edilmiş olup, şüphenin genel ve soyut olmadığı fiilin suç oluşturmasının söz konusu olduğu durumlarda soruşturmanın yapılması ve bunun için de izin verilmesi gerekiyorsa iznin verilmesi gerekir. Suçun işlendiği konusunda düşük bir olasılığın varlığı da yeterli kabul edilmektedir⁴⁷. Bu kapsamda tamamen asılsız olmayan bir söylenti⁴⁸, belirti⁴⁹ ya da tek taraflı iddiaların da yeterli olduğu ifade edilmektedir. Olayda ise işleme konulmama kararı verilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararı sonrası işlem yapıp ön incelemeye başvurulup ön inceleme raporunda da soruşturma izni verilmesi gerektiği yönünde kanaat bildirilmişse de İçişleri Bakanlığınca soruşturma izni verilmemesi kararı verilmiştir. Bu kararın da yukarıda belirtilen 4483 sayılı Kanun ve ceza muhakemesi ilkeleri ve belirlemeleri gereğince doğru olmadığı anlaşılmaktadır.

Binaların yapılmasıyla ilgili karşımıza çıkacak objektif isnadiyet kriterlerinden biri de güven ilkesidir. Güven ilkesinde, bir faaliyetin icrasına katılan kişiler, aksini gösteren somut olgular yoksa diğerlerinin kurallara uygun davrandığına güvenmekte ve güven duyan (kurallara uygun davranan) kişiye diğerlerinin kurallara aykırı davranışından dolayı sorumluluk tayin edilememektedir. Kişiye diğerlerinin kurallara aykırı

⁴⁶ *Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293 (AYM 17.07.2014); *Serpil Kerimoğlu ve Diğerleri v Türkiye*, B. No: 2012/752 (AİHM 17.9.2013).

⁴⁷ Bkz.: **MEYER-GÖBNER/SCHMITT**, *Strafprozessordnung, GVG und Nebengesetze*, 65. Auflage, München 2022, § 152, kn. 4; **LÖWE/ROSENBERG**, *Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz, Grosskommentar, Fünfter Band §§ 151-212b*, 26. neu bearbeitete Auflage, Berlin 2008, § 152 kn. § 152 kn. 26. Ancak doktrinde özellikle zayıf nitelikteki başlangıç şüphesi durumlarında uygulamada geliştirilen önsoruşturmanın ortaya çıktığını, bunun önalın soruşturmasından farklı olduğu belirtilmektedir: **ROXİN**, Claus/**SCHÜNEMANN**, Bernd, *Strafverfahrensrecht, Ein Studienbuch*, 27. Auflage, München 2012, § 39 kn. 17, 18. Olasılıkların ve varsayımların yeterli olmadığına ilişkin olarak bkz.: **LÖWE/ROSENBERG-BEULKE**, § 152 kn. 22.

⁴⁸ **MüKoStPO-PETERS**, *Münchener Kommentar zur Strafprozessordnung Band 2*, §§ 151-332, 1. Auflage, München 2016, § 152 kn. 40.

⁴⁹ Başlangıç şüphesi için delillerin en azından belirti niteliği taşıması gerektiği için bkz.: **CENTEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 20. Bası, İstanbul 2021, s. 99; **ÖZTÜRK**, Bahri vd., *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara 2018, s. 437.

davranacağını hesaba katma yükümlülüğü yüklenmemektedir. Dolayısıyla bir binanın imar izninin verilmesinden yapı ruhsatının verilmesine kadar olan dönemde görev yapan kişilerden birinin, kendi uzmanlığıyla ilgili hareket eden diğer kişilerin yaptığı işleme güven duyması, ancak daha sonra bu kişilerin kurallara aykırı davrandığının ortaya çıkması durumunda, bu kişiye, kurallara aykırı davranan kişinin fiilinden dolayı isnadiyet yapılamayacaktır. Kurallara aykırı davranan kişi ya da kişilere ceza sorumluluğu yüklenebilecektir⁵⁰. Örneğin bir müteahhidin, beton firmasından şartlara uygun nitelikte beton alıp kullandığı, ancak beton firmasının betonda gerekli standartlara uygun çimento kullanmadığı ve daha sonra bu betondan dolayı binanın yıkılması durumunda müteahhide sorumluluk yüklenemeyecektir. Ancak kurallara aykırı davrandıklarının önceden öngörülmesi durumunda, kurallara uygun davranan kişi gereken tedbirleri almakla yükümlüdür. Aksi takdirde güven ilkesine dayanamayacaktır. Birlikte faaliyet yürüten kişilerden birinin diğerleri üzerinde özel bir gözetim veya kontrol yükümlülüğü varsa bunu yerine getirmekle yükümlüdür. Örneğin inşaatta çalışan işçiler üzerinde inşaattan sorumlu müteahhidin gözetim ve denetim yükümlülüğü bulunmaktadır. Yerine getirmediği takdirde güven ilkesi geçerli olmaz. Ancak bunun için yükümlülüğün kapsamının belirlenmesi gerekmektedir⁵¹.

Yukarıda belirtilen objektif isnadiyeti kaldıran kriterlerin fail veya failer tarafından bilinmesi gerekmemektedir. Gerçekleşmişse kişi hakkında uygulanacaktır. Örneğin yükümlülüklerine uygun davransaydı bile neticenin yine de önlenemeyeceğinin kesin olduğu hallerde bu neden kişiye uygulanır ve kişi cezalandırılmaz.

Depremi meydana gelmesinden sonra kurtarma hareketlerinde ihmalin bulunduğu veya diğer önlemlerin alınmadığının veya yardımın yapılmadığının iddia edildiği durumlarda kural ihlalinin bulunup bulunmadığının, dolayısıyla ihmali hareketin bulunup bulunmadığının, yapılması istenen hareketin kimlerin sorumluluğunda olduğunun belirlenmesi gerekir. İhmali hareketin tespit edildiği durumlarda yaşanan

⁵⁰ Bu konuda genel olarak bkz.: ÜNVER, Yener, Ceza Hukukunda İzin Verilen Risk, İstanbul 1998, s. 345.

⁵¹ Bu konuda bkz.: ÜNVER, s. 345.

ölüm veya yaralanma olaylarıyla bağlantılı olarak nedenselliğin ve objektif isnadiyetin belirlenmesi gerekir. Bu çerçevede özellikle ölümün kurtarma hareketinin yapılmamasından veya geç yapılmasından kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespiti önem taşımaktadır. Örneğin hipotermiden kaynaklanıp kaynaklanmadığının belirlenmesi gerekir. Burada da yine yükümlülük yerine getirilseydi kişinin kurtulup kurtulamayacağına belirlenmesi, daha önce belirttiğimiz yükümlülüğe aykırılık ilişkisi veya riskin artırılması teorisi çerçevesinde sorumlu tutulup tutulamayacağına değerlendirmesinin yapılması gerekir. Ayrıca başka birinin sorumluluk alanına geçen neticelerin isnadiyeti kriterinin değerlendirilmesi ve tartışılması gerekir.

Yaralama veya öldürme suçu açısından kişinin sorumluluğu için maddi unsurun yanında manevi unsurun da gerçekleşmesi şarttır. Ölüm veya yaralanmalar açısından kişinin manevi unsur kapsamında kastının veya taksirinin bulunduğu tespit edilmesi gerekir. Depremde yaşanan can kayıpları ve yaralamalar açısından kişinin daha ziyade taksir değerlendirilmesi üzerinde durulmaktadır. Taksirde de bilinçli taksir belirlemesi yapılmaktadır. Ancak önceden her bir kişi için hangi kurallara aykırı davranıldığını, sonuç üzerindeki etkisini bilmeden tümü için tek bir şekilde belirleme yapılması doğru değildir. Her biri kişi açısından somut olay ayrı değerlendirilmelidir. Somut olayda sorumluluğu olan kişilerin bilinçli taksiri olabileceği gibi olası kastı, hatta bilinçsiz taksiri de söz konusu olabilir⁵². Binanın yapılması sırasında dikkat ve özen gösterilmemesi

⁵² “Binanın zemin katında dükkkanı olduğunu, dükkkana tadilat yaptığını, tadilat sırasında dükkkanı garaja çevirmek istediğini ve aracının sığmasına engel olduğu gerekçesiyle bazı güçlendirme kolonlarını kaldırdığını beyan ettiği, benzer şekilde dosya kapsamında alınan bilirkişi raporları ile proje verilerine göre 16 adet olan kolon sayısının 14 adet olarak tespit edildiğinin tespit edildiği, ayrıca yine bilirkişi raporu gereğince kolon eksikliğinin, binanın deprem karşısında tepki vermemesinin ve çökmesinin en büyük nedenlerinden olabileceği, bu hususa ilişkin olarak dosyada herhangi bir araştırmanın yapılmadığı, söz konusu kolon eksikliğinin inşaatın yapım aşamasında oluşan bir eksiklik olması durumunda yapı müteahhidinin ve fenni sorumlusunun asli kusurlu olduğu, bina tamamlandıktan sonra oluşan bir eksiklik olması halinde ise tadilatı yapan kişinin asli kusurlu olacağını belirtildiği, kolon eksikliğinin kim tarafından gerçekleştirildiği hususunun ayrıntılı olarak araştırılması, bu hususta soruşturma yapıp yapılmadığının tespiti ile buna ilişkin evrakların dosyaya eklenmesi, dava açılmış olması halinde davaların birleştirilerek sanıkların kusur durumlarının bir arada değerlendirilmesi suretiyle neticesine göre karar verilmesi gerekir”, Y. 12. CD, 17.03.2021, E. 2020/4170 , K. 2021/2742, (Legalbank, Erişim Tarihi: 17.03.2023).

nedeniyle hatalı bir malzeme kullanılmışsa kişinin bilinçsiz taksiri de söz konusu olabilir. Binanın yapımında kişi yükümlülüklerine aykırı davranışını biliyorsa ve bunun binanın dayanıklılığını etkilediğini biliyorsa bilinçli taksir veya olası kastı üzerinde durulmalıdır. Yaptığı aykırılığın bir depremde yıkılacak sonuçlar doğuracağını bilen kişinin pekala olası kastının olduğunu söylemek de mümkündür. Ancak somut olayın tüm şartlarının değerlendirmesi suretiyle karar verilmesi gerekir. Olası kastın ve bilinçli taksirin, tipikliğin sübjektif unsuruyla ilgili olması, iç olay, ruhsal durumla ilgili bulunması nedeniyle tespiti zorluk göstermektedir. Bu nedenle olası kastın tespiti noktasında bazı ölçütler de kullanılmaktadır. Bu ölçütler, bilme ve isteme unsuru açısından ayrı ayrı yapılmaktadır. Bilme unsurunun varlığını tespit açısından, hareketin objektif tehlikeliliği ve failin bunu öngörmesindeki zekası, failin olayı idrak edebilmek için sahip olduğu zaman, olayın öngörülebirliliği ve kestirilebilirliği, karşı ölçüt olarak algılama yeteneğini etkileyen alkol veya uyuşturucu madde, kişinin somut olaydaki duygusal yükü belirtilmektedir. İsteme unsurunun tespiti açısından ise neticeyi önlemeye yönelik davranış, failin kendisinin de zarar görme ihtimali, fail ile mağdur arasındaki duygusal yakınlık, olaydan sonra mağduru kurtarmaya yönelik hareket ölçüt olarak kullanılmaktadır. Ancak bu belirlemeler tek başına yeterli olmayıp, olaydaki tüm objektif ve sübjektif unsurların tamamının dikkate alınması gerekmektedir⁵³. Sonucun ortaya çıkmayacağına güvenme hali, ölüm neticesinin ortaya çıkmasının akla yatkın olması ve bunun gerçekleşmemesinin ancak mucizelere kalması durumunda ilke olarak reddedilmektedir. Ölüm neticesine yönelik olasılık derecesi arttıkça, failin ölümü istemediğine dair iddiasının zayıflayacağı belirtilmelidir. Ancak failin öldürme tehlikesini fark edememesi veya en azından gerçekleşmeyeceğine güvenmesi olasılığının da bir olasılık olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu belirlenimin icrai hareketle gerçekleştirilen öldürme fiilleri açısından kabul edildiği de ifade edilmelidir⁵⁴. Yargıtay kararlarında objektif ve sübjektif

⁵³ Bkz.: **TURHAN**, Esma Nur: “Alman ve Türk Mahkeme Kararları ve Doktrin Işığında Olası Kast-Bilinçli Taksir Ayrımı”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIV, Y. 2020, S. 3, s. 465.

⁵⁴ **HEINRICH**, Bernd, Ceza Hukuku, Genel Kısım-I , Ünver, Yener (Editör), Ankara 2014, s. 192, 193, 194.

unsurların tamamı değerlendirilmekte⁵⁵, ölüm neticesinin çok yakın ihtimal dahilinde olduğu hallerde olası kastın kabul edildiği görülmektedir⁵⁶. Ancak depremle ilgili olarak Yargıtay'ın bilinçli taksire ilişkin belirlemeleri olduğu gibi⁵⁷, bilinçsiz taksiri kabul ettiği kararları da (binanın

⁵⁵ CGK, 25.03.2014 ve 1496-135, (Legalbank, Erişim Tarihi: 17.03.2023).

⁵⁶ Y. 1. CD, 10.09.2019, E. 2019/1948, K. 2019/3653; Y. 12. CD, 23.09.2019, E. 2019/10783, K. 2019/9244; Y. 1. CD, 08.10.2019, E. 2019/1785, K. 2019/4171, (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.03.2023).

⁵⁷ "1997-Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmeliğin "7.7.4 Kolon Enine Donatı Koşulları " bölümünde kolon sarılma bölgeleri, kolon orta bölgeleri ve kolon-kiriş birleşim bölgeleri için dikkate alınması gereken uzunluklar, bu bölgelerdeki etriye yüzdesi, çap ve aralıkları hakkında bilgiler verildiği, ...Apartmanı için hazırlanan bilirkişi raporuna göre, etriye çapı açısından yeterlilik gözükmürken, etriye aralığı açısından ve binanın mevcut taşıyıcı elemanlarının donatı detaylandırmasında yetersizlikler olduğunun belirlendiği, yine bilirkişi raporu ile proje verilerine göre, kolon boyutları, donatı çap ve adetlerinde de farklılıklar olduğu, parça beton numuneler içerisinde boyut itibarıyla standart dışı büyüklükte agregalar olduğunun belirlendiği, Mahkemece hukme esas alınan 07.09.2015 tarihli bilirkişi heyet raporunda; dava konusu depremde yıkılan... Apartmanına ilişkin görsel ve deneysel olarak tespit edilen teknik yetersizliklerle itibar edildiği, binanın yapım yılı tam olarak bilinmemekle birlikte, 28/04/2000 tarihinde ... Mühendislik tarafından hazırlanan inşaat alanı Jeoteknik Etüt raporu, 22/12/2000 tarih ve 200/55 numaralı yapı ruhsatı, 24/02/2004 tarihli ilave kat ruhsat ve yapım kullanma izin belgesi dilekçesi, 22/03/2004 tarih ve 2004/110 numaralı yapı kullanma izin belgesi, gerekli muvafakat yazuları ve noter evraklarından binanın, 1997 yılından sonra yapıldığının anlaşıldığı ve yapım yılı itibarı ile binanın 1997 Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik Hükümlerine göre tasarlanarak inşa edilmesi gerektiği, sanık ...'nin yıkılan binanın "fenni mesulü" olduğu, ancak fenni mesul olmaktan kaynaklanan görevlerini yerine getirmediği, dolayısıyla binanın yıkılmasına neden olan imalat hatalarından sorumlu olduğu, binanın yıkılması sonucunda meydana gelen ölüm ve yaralanmalar bakımından dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlal eden ihmali davranışının müessir olduğu, sanığın soruşturma ve kovuşturma aşamasında binanın bitiminden sonra ruhsatlandırma için fenni mesullüğü üstlendiği yolundaki savunmasının bir ispat meselesi olduğu, savunmasındaki hususların doğruluğunun mahkemece tespit edilmesi halinde, binanın yıkılmasında müessir olan yapım eksikliklerinden dolayı bu kişinin sorumlu tutulamayacağı, sanık ...'in söz konusu binanın sahibi ve müteahhidi olarak yapımından sorumlu olduğu halde, yürürlükteki kurallara uygun bir inşaat yaptırmamak bakımından kendisine düşen dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle sorumlu olduğu, İmar ve Belediye mevzuatına göre belediyelerin ruhsat verdikleri inşaatların yapımıyla ilgili denetleme görevlerinin binanın inşaat tekniğine göre inşa edilip edilmediğini kapsamadığı, bu nedenle belediye görevlileri, Burhan Aldeşer, ... ve ... hakkında yapılacak değerlendirmede bu hususun dikkate alınması gerektiği, ancak bilirkişi raporundan gerekse KTÜ raporlarından anlaşılacağı üzere somut olayda, ...Apartmanı için statik hesap ve raporu ile mimari ve statik proje sorumlusu olmadığı halde yapı ruhsatı verildiği, mimari ve statik proje sorumlusu ile statik hesap ve raporu olmayan bir bina ile ilgili ruhsat veren, bu hususta üzerlerine düşen dikkat ve özeni göstermeyen belediye görevlilerinin, meydana gelen ölüm ve yaralanmalar bakımından cezai sorumlulukları yoluna gidilmesi gerektiği sonucuna varıldığı, Dosya kapsamında mevcut bilirkişi raporları,

yapılan inceleme, değerlendirme ve deliller neticesinde; 1. derece deprem bölgesinde yer alan... Apartmanının taşıyıcı elemanların donatı detaylandırmasında yetersizlikler olduğu, binada projelendirme, yapım ve ... bitimi aşamalarında Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik ve İmar Kanunu esaslarına yeterince uyulmadığının belirlendiği, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün soruşturma aşamasında belediye görevlileri olan sanıklar ..., ..., ... ve ... hakkında yaptığı ön inceleme sonucunda aldığı 25.01.2013 tarihli kararında; ...Apartmanı kat adedinin imar planı, mimari proje, yapı ruhsatı ve uygulamada 5 kat olduğu halde 22.03.2004 tarihli yapı kullanma izin belgesinin zemin +5 kat olmak üzere toplam 6 kat olarak verilmesi nedeniyle, 3194 sayılı İmar Kanununun 30. maddesine aykırı hareket edildiği gerekçesi ile soruşturma izni verildiği anlaşılmalı yapılan incelemede; I- Sanık ...'nin taksirle öldürme suçundan beraatine ilişkin hükme yönelik, katılanlar ... ve ... vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ... ile mahalli Cumhuriyet savcısının temyiz itirazlarının incelenmesinde; Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, incelenen dosya kapsamına göre, katılanlar ... ve ... vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ...ile mahalli Cumhuriyet savcısının yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, ancak;3194 sayılı İmar Kanununun 28. maddesinde yapının fenni mesuliyetini üzerine alan meslek mensuplarının, (fenni mesul mimar ve mühendisler uzmanlık alanlarına göre) yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemekle görevli olduğu, ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılması halinde durumu ruhsatı veren Belediyeye bildirmekle mükellef olduğunun düzenlendiği, bu konuda taahhütname vermiş olan sanık ...'nin fenni mesul olmaktan kaynaklanan denetim görevini yerine getirmediği, 1. Derece deprem bölgesinde yer alan... Apartmanının teknik uygulama sorumlusu olduğu halde binanın yapımı aşamasında fiilen denetim yapmaması, fiilen denetim yapmadığı söz konusu binada yönetmelikte belirtilen minimum beton sınıfı olan C 16'yı sağlamayan beton kullanılması, beton içerisinde standart dışı büyüklükte agregaların mevcut olması, binanın mevcut taşıyıcı elemanlarının donatı detaylandırmasında yetersizlikler olması, sürekli temellerin zemin emniyet gerilmesi açısından %76'sının yetersiz olması hep birlikte dikkate alındığında inşaatın tekniğine uygun imal edilmesinde sorumluluk üstlendiği, dolayısıyla binanın yıkılmasına neden olan imalat hatalarından sorumlu olduğu sonucuna varıldığı, sanık ...'in 20/01/2014 tarihli ifadesinde inşaat başlamadan önce projeyi sanık ...'tan aldığını, ancak ...'ı hiç inşaata çağırmadığını, sanık ...'in da inşaat alanına hiç gelmediğini beyan ettiğinin anlaşılması karşısında; sanığın suçtan kurtulmaya yönelik şekilde binanın tamamlanmasından sonra ruhsat alabilme amacıyla sözkonusu belgeleri imzaladığı şeklindeki savunmasına itibar edilmeyerek, yıkılan binanın proje aşamasında, yapım aşamasında ve ... bitimi aşamasında, üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediği anlaşılan, öngörülebilir netice bakımından dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranan sanık ... hakkında bilinçli taksirle öldürme suçundan mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken, oluşa ve dosya kapsamına uygun olmayan gerekçelerle sanık ...'nin beraatine karar verilmesi, Kanuna aykırı olup, katılanlar ... ve ... vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ... ile mahalli Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden, hükmün 5320 sayılı Kanununun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca tebliğnamedeki isteme aykırı olarak BOZULMASINA; II-Sanık ...'in taksirle öldürme suçundan mahkumiyetine ilişkin hükme yönelik, sanık müdafii ile katılanlar ... ve ... vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ...'un temyiz itirazlarının incelenmesinde; 24 Aralık 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 696 sayılı Kanun

Hükmünde Kararnamenin 100. maddesi ile 5271 sayılı CMK'nın 299. maddesinde yapılan değişiklik neticesinde, sanık ... müdafii tarafından süresi geçtikten sonra duruşmalı inceleme isteminde bulunulmuş olup, talep uygun görülmeyp duruşma açılmaksızın dosya üzerinde yapılan incelemede; Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, sanık müdafinin tayin edilen cezaya, eksik incelemeye, binada ölmemiş şahısların müvekkilinin binasında ölmüş olarak gösterildiğini, ölen kişi sayısının 20 olduğunu, karot örneklerinin usulüne uygun olarak alınmadığını, suçun maddi unsurlarının oluşmadığına, kusur tespitine; katılanlar ... ve ...vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ...'un yerinde görülmeyp sair temyiz itirazlarının reddine, ancak; Bina sahibi ve müteahhidi olarak sanık ...'ın, yapımından sorumlu olduğu halde, yürürlükteki kurallara uygun bir inşaat yaptırmak bakımından kendi üzerine düşen dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle kusurlu olduğu, depremde yıkılan... Apartmanından alınan karot numunelerinin teknik bilirkişiler tarafından incelenmesi neticesinde; 1997 yılında yayımlanan Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte birinci ve ikinci derece deprem bölgelerindeki binalarda C20 veya daha yüksek dayanımlı beton kullanılmasının zorunlu olmasına rağmen, kullanılan betonun Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte belirtilen minimum beton sınıfı olan C16'yı dahi sağlayamadığı, bu yetersizlik ve eksikliklerin binanın yıkılmasında etkili olduğu; sanığın yıkılan binanın proje aşamasında, yapım aşamasında ve ... bitimi aşamasında, üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediği, öngörülebilen bu netice bakımından dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranan sanık ... hakkında bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu anlaşılınca, tayin olunan cezalarında 5237 sayılı TCK'nın 22/3. maddesi uyarınca arttırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, Kanuna aykırı olup, katılanlar ... ve ... vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ...'un temyiz itirazları bu nedenle yerinde g.rüldüğünden, hükmün 5320 sayılı Kanununun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca tebliğnamedeki isteme aykırı olarak BOZULMASINA; III-Sanıklar ..., ..., ... ve ... hakkındaki görevi kötüye kullanma suçundan verilen düşme hükümlerine yönelik, katılanlar ... ve ... vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ... ile mahalli Cumhuriyet savcısının temyiz itirazlarının incelenmesine gelince; Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, incelenen dosya kapsamına göre, katılanlar ... ve ... vekili, katılanlar ..., ... ve ... vekili, katılanlar ..., ..., ... ve ... ile mahalli Cumhuriyet savcısının yerinde g.rülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, ancak; Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanlığına bağlı İnşaat Mühendisliği tarafından düzenlenen Temmuz 2012 tarihli raporda; "deprem nedeni ile yıkılan binada ... aşaması ve sorumluluk ilişkilendirilmesi" adı altında tablo hazırlandığı, söz konusu binanın yapılış tarihi itibarıyla, 1997 Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmeliğe tabi olduğu, binada kullanılan betonun yönetmelikte belirtilen minimum beton sınıfı olan C16'yı dahi sağlamadığı, beton içerisinde standart dışı agregaların mevcut olduğu, kolon boyutları, donatı çap ve adetlerinde farklılıklar g.rundüğü, binanın mevcut taşıyıcı elemanlarının donatı detaylandırmasında ve etriye aralığı açısından yetersizlikler olduğunun ve bu yetersizlikler dolayısıyla proje müellifleri, yapı sahibi ve müteahhidinin, teknik uygulama sorumlusunun ve belediyenin ilgili birimlerinin sorumlu olduğunun belirtildiği, ayrıca binanın ... bitimi aşamasında biten bina inşaatının projeye uygunluğunun denetlenmediği, bu nedenle belediyenin teknik uygulama yetkililerinin sorumlu olduğu sonucuna varıldığı, İnşaatın yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan 1580 sayılı Belediyeler Kanununun "Belediyenin Vazifeleri" başlıklı 15. Maddesinin 79.bendinde "İmar planlarının yapımı ve uygulanması ile yapıların

inşaat ve iskan ruhsatı aşamasında, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uygunluk sağlamak, uygulamaları denetlemek ve bütünlüğü sağlayıcı tedbirler alma” hükmünün yer aldığı, 22.12.2000 tarih ve 2000/55 numaralı yapı ruhsatını düzenleyen kişinin Belediye fen işleri memuru sanık ... olduğu, ruhsatı kontrol eden ve 22.03.2004 tarih ve 2004/10 numaralı yapı kullanma izin belgesini tetkik eden kişinin Belediye fen işleri müdür vekili sanık ... Aldeşer olduğu; yapı kullanma izin belgesinde bina mahallini tetkik eden belediye fen memurlarının sanık ..., ... ve ... olduğu, bina sahibi olan sanık ... tarafından inşaatına başlanılacak yapının statik hesap ve raporu olmadan yapı ruhsatı ile; mimari ve statik projede belirtilen en üst normal kat yüksekliğinin yapı ruhsatında belirtilen yükseklik ile uyumlu olmadığı, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, projeler ve raporlardan binanın kat sayıları arasında farklılıklar olduğu halde, yapı kullanma izin belgesi verilmesi ve inşaatın yapım aşamasında gerekli denetimlerin yapılmaması nedeniyle; 3194 sayılı İmar Kanununun “Ruhsat alma şartları” başlıklı 22. maddesindeki, “Yapı ruhsatı almak için belediye, valilik bürolarına yapı sahipleri veya kanuni vekillerince dilekçe ile müracaat edilir. Dilekçeye sadece tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge) mimari proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa, ebatlı kroki eklenmesi gereklidir. Belediyeler veya valiliklerce ruhsat ve ekleri incelenerek eksik ve yanlış bulunmuyorsa müracaat tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde yapı ruhsatı verilir. Eksik veya yanlış olduğu takdirde; müracaat tarihinden itibaren onbeş gün içinde müracaatçıya ilgili bütün eksik ve yanlışları yazı ile bildirilir. Eksik ve yanlışlar giderildikten sonra yapılacak müracaattan itibaren en geç onbeş gün içinde yapı ruhsatı verilir.” hükmü ile aynı Kanununun 29. ve 30. maddelerindeki; “Yapıya başlama müddeti ruhsat tarihinden itibaren iki yıldır. Bu müddet zarfında yapıya başlanmadığı veya yapıya başlanıp da her ne sebeple olursa olsun, başlama müddetiyle birlikte beş yıl içinde bitirilmediği takdirde verilen ruhsat hükümsüz sayılır. Bu durumda yeniden ruhsat alınması mecburidir. Başlanmış inşaatlarda müktesep haklar saklıdır...”, “Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımların kullanılabilmesi için, inşaat ruhsatını veren belediye, valilik veya yeminli serbest mimarlık veya mühendislik bürolarından; 27’nci maddeye göre ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise, ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Mal sahibinin müracaatı üzerine, yapının ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanılmasında fen bakımından mahzur görülmediğinin tespiti gerekir. Belediyeler, valilikler veya yeminli serbest mimarlık veya mühendislik büroları, mal sahiplerinin müracaatlarını en geç otuz gün içinde neticelendirmek mecburiyetindedir. Aksi halde bu müddetin sonunda yapının tamamının veya biten kısmının kullanılmasına izin verilmiş sayılır...” hükümlerine aykırı davrandıkları; binanın mevcut taşıyıcı elemanlarının donatı detaylandırmasında ve etriye aralığı açısından yetersizlikler olduğu, beton içerisinde standart dışı agregaların mevcut olduğu, kolon boyutları, donatı çap ve adetlerinde farklılıklar görüldüğü, malzeme kalitesinde, binanın proje ve yapım aşamasında yetersizlikler olması ve statik hesap raporu olmadan binaya ruhsat verilmesi, mimari ve statik projede belirtilen en üst normal kat yüksekliğinin yapı ruhsatında belirtilen yükseklik ile uyumlu olmadığı, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, projeler ve raporlardan binanın kat sayıları arasında farklılıklar olduğu halde, yapı kullanma izin belgesi verilen binanın inşa edilmesi sonucu, meydana gelen deprem nedeni ile yıkılmasında, sanıklar ..., ..., ... ve ...’ın objektif olarak var olan dikkat ve özen yükümlülüğünü öngörebilecek ve yerine getirebilecek durumda olmalarına rağmen, İmar Kanununa, 1997-Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik hükümlerine ve dönem itibarıyla bilim ve fennin gerektirdiği teknik şartlara aykırı

davrandıkları, üzerilerine düşen dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak, mevcut sonucun gerçekleşmesinde etkili oldukları, bu nedenle meydana gelen ölümler ve yaralanmalar bakımından sanıkların eyleminin bilinçli taksirle öldürme suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin görevi kötüye kullanma suçu bakımından değerlendirme yapılarak, suçun zamanaşımına uğradığı gerekçesi ile sanıklar ..., ..., ... ve ... hakkında düşme kararları verilmesi, Kanuna aykırı olup”, Y. 12. CD, 06.10.2022, E. 2020/9591, K. 2022/6292, (Legalbank, Erişim Tarihi: 10.03.2023); “3194 sayılı İmar Kanununun 28. maddesinde yapının fenni mesuliyetini üzerine alan meslek mensuplarının, (fenni mesul mimar ve mühendisler uzmanlık alanlarına göre) yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemekle görevli olduğu, ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılması halinde durumu ruhsatı veren Belediyeye bildirmekle mukellef olduğunun düzenlendiği, sanığın fenni mesul olmaktan kaynaklanan denetim görevini yerine getirmediği, dolayısıyla binanın yıkılmasına neden olan imalat hatalarından sorumlu olduğu, yapı sahibi ve müteahhidi olan sanık ...’in de; yapı kullanma izin belgesi olmadan binayı kullanması, ruhsatta 4 kat olmasına rağmen ruhsata aykırı şekilde 5 katlı bina yapılması, gerek etüt ve projelendirme gerekse uygulama ve yapım aşamalarında fenni mesul ile birlikte hareket etmeyerek fen, sanat, sağlık kurallarına, mevzuata ve standartlara aykırı bir yapı ortaya çıkmasında etkisi olduğundan kusurlu olduğunun belirtildiği, ayrıca sanıklar ... ile ...’nin ruhsatta birinci derece deprem bölgesi olan Erciş’de, Dervişoğlu apartmanından alınan karot numunelerinin teknik bilirkişiler tarafından incelenmesi neticesinde; 1997 yılında yayımlanan Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte birinci ve ikinci derece deprem bölgelerindeki binalarda C20 veya daha yüksek dayanımlı beton kullanılmasının zorunlu olduğu, Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte belirtilen minimum beton sınıfı olan C16’yı dahi sağlamadığı, bu yetersizlik ve eksikliklerin binanın yıkılmasında etkili olduğu tespit edildiğinden, sanıkların yıkılan binanın proje aşamasında, yapım aşamasında ve iş bitimi aşamasında, üzerilerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediği, öngörülebilir bu netice bakımından dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranan sanıklar hakkında, bilinçli taksirin koşullarının oluştuğunun kabul ve tespit edildiği anlaşılarak yapılan incelemede”, Y. 12. CD, 09.05.2022, E. 2020/11003, K. 2022/3459, (Legalbank, Erişim Tarihi:10.03.2023); “Birinci derece deprem bölgesi olan Erciş’de, yıkılan Gürbüz apartmanından alınan karot numunelerinin teknik bilirkişiler tarafından incelenmesi neticesinde; 1997 yılında yayımlanan Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte birinci ve ikinci derece deprem bölgelerindeki binalarda C20 veya daha yüksek dayanımlı beton kullanılmasının zorunlu olmasına rağmen, kullanılan betonun Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte belirtilen minimum beton sınıfı olan C16’yı dahi sağlamadığı, bu yetersizlik ve eksikliklerin binanın yıkılmasında etkili olduğu; sanıkların yıkılan binanın proje aşamasında, yapım aşamasında ve iş bitimi aşamasında, üzerilerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediği, öngörülebilir bu netice bakımından dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranan sanık ... ve sanık ... hakkında bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu anlaşılmakla, tayin olunan cezalarında 5237 sayılı TCK’nın 22/3. Maddesi uyarınca artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi”, Y. 12. CD, 13.06.2022, E. 2020/3974, K. 2022/4602, (Legalbank, Erişim Tarihi: 10.03.2023); “3194 sayılı İmar Kanununun 28. maddesinde yapının fenni mesuliyetini üzerine alan meslek mensuplarının, (fenni mesul mimar ve mühendisler uzmanlık alanlarına göre) yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun

yapımında herhangi bir sorumluluğu bulunmayan ve yetkililerin girilebilir dediği olayda, ilk deprem sonrası bina ile ilgili tespitleri yaptırmaması nedeniyle) bulunmaktadır⁵⁸. Bir önceki dipnottaki kararlardan da

olarak inşa edilmesini denetlemekle görevli olduğu, ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılması halinde durumu ruhsatı veren Belediye'ye bildirmekle mükellef olduğunun düzenlendiği, sanık ...'nin fenni mesul olmaktan kaynaklanan denetim görevini yerine getirmediği, dolayısıyla binanın yıkılmasına neden olan imalat hatalarından sorumlu olduğu, sanık ... ise, söz konusu binanın sahibi ve müteahhidi olarak yapımından sorumlu olduğu halde, yürürlükteki kurallara uygun bir inşaat yaptırmak bakımından kendi üzerine düşen dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle kusurlu olduğunun kabul ve tespit edildiği olayda; 1-Taksirli suçlar açısından temel cezanın belirlenmesinde; TCK'nın 61/1. ve 22/4. madde ve fıkralarında yer alan ölçütlerden olan failin kusuru, meydana gelen zararın ağırlığı, suçun işleniş biçimi ile suçun işlendiği yer ve zaman nazara alınmak suretiyle, aynı Kanununun 3/1. maddesi uyarınca işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı olacak şekilde maddede öngörülen alt ve üst sınırlar arasında hakkaniyete uygun bir cezaya hükmolunması gerekirken, yürürlükteki kurallara uygun bir inşaat yaptırmak bakımından dikkat ve özeni göstermeyen, binadaki malzeme ve donatı yetersizliklerini denetlemeyen, bu nedenle birinci derece deprem bölgesinde bulunan ... otelinin tamamen çökmesine ve iki kişinin göçük altında kalarak ölmesine asli kusurlu olarak neden olan sanık ... ve sanık ... hakkında, adalet ve hakkaniyet kuralları uyarınca cezada orantılılık ilkesi gözetilerek alt sınırdan daha fazla uzaklaşmak suretiyle ceza tayini gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurularak sanıklar hakkında eksik cezaya hükmolunması, 2- Depremde yıkılan ... otelinden alınan karot numunelerinin teknik bilirkişiler tarafından incelenmesi neticesinde; 1997 yılında yayımlanan Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte birinci ve ikinci derece deprem bölgelerindeki binalarda C20 veya daha yüksek dayanımlı beton kullanılmasının zorunlu olmasına rağmen, kullanılan betonun Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelikte belirtilen minimum beton sınıfı olan C16'yu dahi sağlayamadığı, bu yetersizlik ve eksikliklerin binanın yıkılmasında etkili olduğu; sanıkların yıkılan binanın proje aşamasında, yapım aşamasında ve iş bitimi aşamasında, üzerilerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediği, öngörülebilir bu netice bakımından dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranan sanık ... ve sanık ... hakkında bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu anlaşılmakla, tayin olunan cezalarında 5237 sayılı TCK'nın 22/3. maddesi uyarınca artırımı yapılması gerektiğinin gözetilmemesi", Y. 12. CD, 06.06.2022, 2020/12146, K. 2022/4386, (Lexpera, Erişim Tarihi: 20.03.2023).

⁵⁸ "23 Ekim 2011 tarihinde yerel saatle, 13.41'de Van Şehir Merkezinin yaklaşık 20 kilometre kuzeyinde, Erçek Gölünün batısında Kasımoğlu Köyü civarlarında, değişik kuruluşlara göre şiddeti 6.7 ile 7.3 arasında değişen yıkıcı bir depremin meydana geldiği, meydana gelen depremin, Van İl merkezinin yanı sıra Erciş İlçesi ve civar köylerde de önemli hasarlara yol açtığı, depremin birinci haftasında, bölgede büyüklüğü; 4.0-4.9 arasında toplam 114 deprem meydana gelmiş olduğu; şiddeti 5,0'dan büyük olan deprem sayısının ise 8 olduğu, bu ilk deprem sonrası artçı şoklar devam ederken bu sefer 9 Kasım 2011 tarihinde şiddeti 5.6 olan ve farklı bir faydan kaynaklanan ikinci bir depremin meydana geldiği, bu depremin merkez üssünün Van İl Merkezinin güney batısında kalan Edremit ilçesi olduğu, 9 Kasım 2011 tarihinde meydana gelen depremin tetiklemesi sonucu, Van il merkezinde faaliyet gösteren Aslan otel'in yıkıldığı, göçük ve enkaz altında kalan 11 kişinin yaşamını yitirdiği olayda, ön hasar tespiti başlıklı AFAD il müdürlüğü tarafından dosyaya gönderilen, hangi personel tarafından hangi

anlaşıldığı gibi Yargıtay son kararlarında çoğunlukla bilinçli taksirin varlığını kabul etmektedir. **Yargıtay'ın kişinin kendisinin de kaldığı binanın yıkıldığı durumlarda depremin öngörülebilir nitelikte olmakla beraber, deprem neticesinde kendilerinin de ikamet ettikleri yapının yıkılabileceğini öngörmelerinin beklenemeyeceği, ancak satın aldıkları ve deprem neticesinde yıkılan binanın kaçak nitelikte olduğunu bildikleri, dolayısıyla da birtakım riskleri üslendikleri gerekçesiyle bilinçsiz taksiri kabul ettiği kararları da bulunmaktadır⁵⁹.**

tarihte düzenlendiği belli olmayan ön hasar tespit raporunda "otel binasının sağlam olduğunun" belirtilmesi, ilk deprem sonrası il yetkililerin, büyük bir depremden sonra fay hattının enerjisini boşalttığını, bu nedenle yıkıcı bir deprem beklenmediğini bildirip, evlere girilebileceğini basın yolu ile ifade etmeleri karşısında, binanın yapımında herhangi bir sorumluluğu bulunmayan sanığa yuklenebilecek kusurun sadece ilk deprem sonrası bina ile ilgili tespitleri yaptırmamaktan ibaret olduğu, sanığın ikinci depremin meydana gelmesi sonucu binanın yıkılabileceği neticesini öngördüğüne ilişkin delil bulunmadığı anlaşılınca, bilinçli taksirin koşulları oluşmayan olayda, sanık hakkında TCK'nun 22/3. maddesinin tatbiki ile fazla ceza tayini", Y. 12. CD, 14.03.2019, E. 2018/8545, K. 2019/3577, (Lexpera, Erişim Tarihi:20.03.2023).

⁵⁹ "Bu bilgiler ışığında sanıklar ... ve ...'ın, tapu sicilinde arsa vasfında kayıtlı olan, ancak fiili durum itibariyle üzerinde kaçak nitelikte 5 katlı bir yapı olan taşınmazı 1/3'er oranda paydaş olarak satın aldıkları, sanıkların söz konusu yapının satın alma tarihleri itibariyle tapu sicilinde arsa vasfıyla kayıtlı olduğunu bildikleri, devam eden süreçte yapıyı usul ve yönetmeliklere uygun şekilde kayıt altına aldıkları için bir kısım işlemler yapmışlarsa da bu girişimlerini neticelendirmedikleri, sanıkların kaçak nitelikte olup meydana gelen deprem neticesinde yıkılan yapıyı usul ve yönetmeliklere uygun hale getirme niyet ve girişimlerinin ileride ortaya çıkabilecek resmi ve sanıklar arasında mülkiyete ilişkin oluşabilecek sorunları önlemeye yönelik olduğu, 1. dereceden deprem bölgesi sınırları içinde bulunan Van ilinin bu özelliğinin öngörülebilir nitelikte olduğundan şüphe bulunmamakla beraber sanıklar tarafından meydana gelen depremin ve bu deprem neticesinde kendilerinin de bizzat ikamet ettikleri yapının yıkılabileceğini öngörmelerinin beklenemeyeceği, bununla beraber deprem bölgelerinde yapılan inşaatların, inşa edilen yerin deprem risk durumuna göre sağlamlık ve direnç hesaplamalarının inşaatları bizzat projelendiren, sürdüren ve denetleyen kişilerce yapılması gerektiği, sanıklar ... ve ...'ın satın aldıkları ve deprem neticesinde yıkılan binanın kaçak nitelikte olduğunu bilmelerine rağmen inşa aşamasında etkin bir rol almadıkları, kaçak nitelikteki binayı satın alarak bir takım riskleri üstelen sanıkların meydana gelen neticede taksir düzeyinde sorumlu oldukları kabulünde tereddüt bulunmamakla, bir depremin meydana geleceği ve bu deprem neticesinde sahip oldukları binanın yıkılarak ölümlere sebebiyet vereceğini öngörmelerinin kendilerinden beklenemeyeceği gözetilmeden basit taksir düzeyinde sorumlulukları bulunan sanıklar hakkında TCK'nın 22/3. maddesinde tanımlı bilinçli taksir hükümleri uygulanmak suretiyle fazla cezaya hükmolünmesi,", Y. 12. CD, 09.03.2020, E. 2020/332, K. 2020/2497, (Lexpera, Erişim Tarihi: 20.03.2023).

Depremde ölen veya yaralanan kişilere yönelik öldürme ve yaralama fiilleri dışında işlenen suçlar söz konusuysa ilgili suç tipine göre kastlarının veya fiillerin taksirli şekli düzenlenmişse taksirlerinin varlığı tespit edilmelidir. Kabahatler ise kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde hem kasten hem de taksirle işlenebildiğinden taksirin varlığı halinde de sorumluluk tayin edilecektir.

Yukarıda belirtilenlerin haricinde depremle bağlantılı gerçekleşen olaylarda ihmali hareket açısından hukuka uygunluk nedeni olan yükümlülüklerin çatışması hukuka uygunluk nedeninin gerçekleşip gerçekleşmediğinin de kontrol edilmesi gerekir. Kişinin birden çok yükümlülüğü olmasına (birçok yıkılan binanın bulunmasına) rağmen bu binalardan birinde veya birkaçında kurtarma hareketini yapabilecekse diğer binalara müdahale etmemesinden dolayı sorumlu olmayacaktır. Binaların birinde kendi ailesi varsa (garantörlüğü söz konusuysa) ve bunu yerine getirmişse yükümlülüklerin çatışması hukuka uygunluk nedeninden yararlanacaktır⁶⁰. Resmi olarak kurtarma veya yardımla ilgili yükümlülüğü bulunanlar garantör olmaları nedeniyle yardımla yükümlüdürler. Aksine davrandıklarında sorumlulukları söz konusu olacaktır (kaç kişiyi kurtarmalarının mümkün olmasına ve bunu yapmamasına göre sorumlulukları belirlenecektir). Yükümlülüğü olmayan, gönüllü veya orada bulunan kişiler açısından müdahale yapılmaması yardımın ihmali suçunu oluşturacaktır (m. 98). Ancak ihmali davranıştan dolayı sorumlu olabilmek için bireysel hareket yeteneğinin bulunması gerekir. Kişi veya kişilerin yıkılan parçaları kaldırma imkanı yoksa, yardım çağrılmalarına rağmen yardım

⁶⁰ Ancak failin daha az değerdeki yükümlülüğü (garantörlük yükümlülüğünü değil de genel yardım yükümlülüğünü) yerine getirmesi durumunda yükümlülüklerin çatışması hukuka uygunluk nedeninin uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Bir görüş (bizim de katıldığımız) garantörlük yükümlülüğünün üstün tutulması gerektiğini, tersi yapılmışsa yükümlülüklerin çatışmasının söz konusu olmayacağını ifade etmektedir (SCHÖNKE/SCHRÖDER-LENCKNER, Vorbem. §§ 32 ff., kn. 75). Diğer görüş, birçok insan yaşamı söz konusuysa seçim imkânının verilemeyeceğini, burada kanun dışı kusurluluğu ortadan kaldıran zorunluluk halinin uygulanacağını ifade etmektedir (LK-Hirsch, Leipziger Kommentar zum Strafgesetzbuch (Erster Band), 11., neu bearbeitete Auflage, Berlin 2003, Vor § 32, kn. 80). Diğer görüş ise daha az değerdeki yükümlülüğün seçilmesi durumunda fiilin hukuka uygun kabul edileceğini ve garantörlük yükümlülüğünü yerine getirmemekten dolayı sorumluluğun söz konusu olmayacağını ifade etmektedir (Bu görüş için bkz.: HAKERİ, Hakan, Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, Ankara 2003, s. 260).

da gelmemişse ihmali hareketinden bahsedilemeyecektir. Resmi kurtarma ekibinde olmamakla beraber resmi görevlendirme olmuşsa garantörlük söz konusu olabilecektir. 7269 sayılı Kanununun 4. maddesinde kurtarma ve yardıma ilişkin programın valiliklerce düzenleneceği, programların uygulanmasının valiliklerce kurulacak kurtarma ve yardım komitelerince sağlanacağı belirtilmektedir. Ayrıca aynı maddede 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununa göre teşkilat kurulan yerlerde acil kurtarma ve yardım işlerinin, yukarıda belirtilen komite ile sözü geçen sivil savunma teşkilatı tarafından müştereken yürütüleceği de düzenlenmektedir. Bunların dışında aynı Kanununun 6. maddesi gereğince, afetlerin meydana gelmesinden sonra vali ve kaymakamlar (Askerler ve hakim sınıfından bulunanlar hariç olmak üzere) 18 - 65 yaş arasındaki bütün erkeklere görev vermeye yetkilidir. Dolayısıyla belirtilen şekillerde görev yapmalar veya görevlendirmeler söz konusu olmuşsa artık garantörlükten bahsedilecektir⁶¹. Kanununun 47. maddesinin c bendi, devlet veya devlete bağlı idarelerle sermayesinin en az yarısı devlete ait müessese memurlarına afet dolayısıyla verilen vazifeyi ifada ihmal ve suiistimallerinden veya bu maksatla kendilerine verilen para ve malları zimmete geçirmelerinden veya suç teşkil eden sair fiillerinden dolayı haklarında kamu görevlileri hakkındaki ceza hükümleri tatbik olunacağını düzenlemektedir. Dolayısıyla bu düzenleme gereğince her garantör olan kamu görevlisi sayılmayacaktır.

⁶¹ Ayrıca 6. maddeye göre, vali ve kaymakamlar bedeli, ücreti veya kirası sonradan ödenmek üzere canlı, cansız, resmi ve özel her türlü taşıt araçlarına ve gerekli makina, alet ve edevatına el koymaya ve hiçbir kayda ve merasime tabi olmaksızın tedavi, kurtarma, yedirme, giydirme ve barındırma gibi işlerle bu gibi işlerin gerektirdiği acil satın almaları ve kiralamayı yapmaya, Devlete, mahalli idarelere, evkafa, İktisadi Devlet Teşekkülleri ile bunlara bağlı kurumlara ilişkin her türlü taşınmaz malları; yetmemesi halinde de diğer tüzel kişiler ile gerçek kişilere ait bina ve müşteremilatı ile bahçe ve arsa gibi araziye geçici olarak işgale yetkilidir. Gerekli halde bunların yapılmaması nedeniyle zararların yaşanması halinde sorumluluk söz konusu olabilecektir (kast veya taksire göre değerlendirme yapmak gerekir. Ayrıca 7. maddeye göre, afet bölgelerinde veya civarında bulunan ordu, jandarma, kıta birlik ve müessese kumandanları, hazaarda, kendilerinden vali veya kaymakamlar tarafından istenilecek yardımları üstlerinden emir beklemeksizin yapmaya mecburdurlar. Söz konusu Kanun 1959 tarihli bir Kanundur. Dolayısıyla teknolojik gelişmeleri kapsayıcı nitelikte düzenleme yapılması uygun olacaktır. Örneğin iletişim operatör şirketleriyle ilgili düzenleme yapılmalı ve ceza hükümleri başlığını taşıyan 47. madde gözden geçirilmelidir.

Depremde görev yapan kişiler açısından diğer hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanması da söz konusu olabilir. Bu çerçevede hakkın kullanılması, ilgilinin rızası, kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeni gerçekleşebilir. Örneğin depremden kurtulanlara yönelik yapılan tıbbi müdahaleler açısından kanun hükmünün yerine getirilmesi veya ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni gerçekleşebilir. Bilinci açık olmayan ve enkazdan çıkarılan kişilere tıbbi müdahalede bulunulması kanun hükmünün yerine getirilmesi nedeniyle hukuka uygun olacaktır. Gönüllü yardım yapan kişilerin yaptıkları hareket nedeniyle kişilerin zarar görmelerine neden olmaları durumunda riskin azaltılması objektif isnadiyetin varlığı söz konusu olabilecektir. Ya da zorunluluk hali söz konusu olabilecektir. Ayrıca ülkemizde çok tartışılmasa da hareket yükümlülüğü ile ihmali yükümlülüğün bir araya geldiği, yani çatıştığı durumlara ilişkin yükümlülüklerin çatışması da söz konusu olabilir.

Meydana gelen yaralama veya ölümden dolayı kişinin cezalandırılabilmesi için ayrıca kusurun belirlenmesi ve her kişi için kusurun ayrı ayrı tespit edilmesi gerekir. Ceza hukukunda yalnızca kuralın ihlal edildiğinin belirlenmesi kişinin kusurlu olduğu sonucunu doğurmaz. Ceza hukukunda kişi, kişisel olarak bir şey yapabileceği veya başka türlü davranabileceği için belirli bir fiille ilgili olarak (hukuka aykırı fiil gerçekleştirmesi nedeniyle) kusurlu kabul edilmektedir⁶². İşlediği fiille ilgili kusur değerlendirilmesinde bulunulurken kişinin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal şartlar, gördüğü eğitim, şahsi kabiliyetleri, bilgi düzeyi, algılama gücü, tecrübesi gibi hususlar işlenen fiille bağlantılı olarak kusurun belirlenmesinde etkilidir⁶³. Kusur, belirli bir fiille ilgili değerlendirmeyi ifade ettiği için, hukuk normlarıyla ilgilidir⁶⁴. Dolayısıyla kusur değerlendirmesinin bilirkişi tarafından değil mahkeme tarafından yapılması

⁶² **MITSCHE**, Wolfgang, *Ordnungswidrigkeiten, Recht der Ordnungswidrigkeiten*, 2. Auflage, Berlin Heidelberg 2005, s. 95.

⁶³ **ÖZGENÇ**, İzzet, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 18. Baskı*, Ankara 2022, s. 454 vd.

⁶⁴ **JESCHECK**, Hans Heinrich/**WEIGEND**, Thomas, *Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil*, 5. Auflage, Berlin 1996, s. 418; **KOCA**, Mahmut/**ÜZÜLMEZ**, İlhan, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 15. Baskı*, Ankara 2022, s. 314.

gerekir⁶⁵. Mahkeme çözümlü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınması yoluna gidebilir, bu anlamda kusur değerlendirmesinde kullanılmak üzere bilirkişiye başvurulabilir, ancak kusur değerlendirmesini bizzat mahkemenin kendisinin yapması gerekmektedir. Kusur belirlemesi, yükümlülüğün ihlal edildiğinin tespit edilmesi de değildir. Yükümlülüğün ihlal edildiğinin belirlenmesi suçun unsurlarının oluşmasıyla ilgilidir. Taksirle işlenen suçlarda kişinin kusurunun bulunduğu söylenmesi için subjektif öngörülebilirliğin varlığı gerekmektedir⁶⁶. Faile, kanuni tanıma uygun fiilin gerçekleşeceğini öngörmesi gerekirdi veya öngörebilir durumdaydı denebiliyorsa sorumluluğu yoluna gidilir⁶⁷. Müteahhidin veya yükümlü olan kişinin bilgisi ve izni dışında hukuka aykırı hareket edilmişse, bu kişilerin öngörmesi söz konusu değilse bu aykırılığı gerçekleştiren kişinin sorumluluğu yoluna gidilecektir. Yargıtay izin vermenin, talimat vermenin söz konusu olmadığı olaylarda sorumluluğu kabul etmemektedir: *“kamyon kasasındaki molozların kepçe yardımıyla temizlenmesi hususunda ölene herhangi bir talimat vermeyen ve çalışanları sürekli gözetlemelerine imkan bulunmayan sanığa izafe edilebilecek herhangi bir kusur bulunmadığı, sanığa kusur yükleyen bilirkişi raporlarının da mahkemeyi bağlayıcı nitelikte olmadığı anlaşıldığından, sanığın CMK'nın 223/2-c maddesi uyarınca atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekmektedir”*⁶⁸. Dolayısıyla o gün işyerinde olmayan

⁶⁵ Aynı yönde bkz.: ÖZGENÇ, s. 478; MERAKLI, Serkan, Ceza Hukukunda Kusur, Ankara 2017, s. 438.

⁶⁶ MITSCH, s. 104.

⁶⁷ SCHROEDER, Friedrich Christian (Çeviren: İzzet Özgenç): “Taksirin Kanunen Tanımlanmasına İlişkin Problemler”, Türk Ceza Kanunu Tasarısı İçin Müzakereler, Konya 1998, s. 267.

⁶⁸ *“Sanık ...'nin sahibi olduğu iş yerinde kamyon şoförü olarak alışan Ahmet Lafcı'nın, 17.12.2012 tarihinde saat 09.30 sıralarında kullandığı kamyonun damperi i inde kalan molozların kepe e yardımıyla temizlenmesini aynı iş yerinde kepçe operatörü olarak alışan inceleme dışı sanık... 'dan istediği, adı geçen inceleme dışı sanığın bunu kabul etmesi üzerine Ahmet'in, kamyonu inceleme dışı sanığın kullandığı kepçeye doğru yanaştırdığı, kamyonun damperi yukarıya kaldırılmış vaziyette iken içinin inceleme dışı Serkan tarafından temizlenmeye başlandığı, bu sırada Ahmet'in kamyonun arka tarafında durduğu, kafasını kamyon kasasının kapağı arasına sokarak çamur kalıp kalmadığını kontrol etmek için baktığı sırada keçenin “BOM” diye tabir edilen uç kısmının kamyonun kapağına değdiği ve Ahmet'in kafasının kapak ile kamyon arasına sıkışması neticesinde hayatını kaybettiği olayda; Sanığın sahibi olduğu iş yerinde kamyon damperinde bulunan hafriyat kalıntılarının kepçe yardımıyla*

herhangi bir talimatı, haberi olmayan müteahhitin işçinin yaptığı işte hata varsa gözetim ve denetim yetkisi içerisinde tespit edemeyeceği bir durumdan sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Suçun gerçekleşmesinde bir kişinin taksirli davranışına başka kişinin taksirli davranışı eklendiği durumlarda, inceleme konumuz olan depremde binaların çökmesinde birden fazla kişinin dahili olduğu durumlarda suçun oluşumu açısından her bir kişinin taksirli fiili nedeniyle kusurluluğu bir diğerinden bağımsız olarak değerlendirilir. Bu tespitte diğer kişilerin kusurlu olup olmadığı dikkate alınamaz (22. madde gerekçesi). Dolayısıyla asli veya tali kusur şeklinde ayırım yapılması hukuki değildir. Doktrinde bazı yazarlar tarafından, “Birden fazla kişinin dikkatsiz ve özensiz davranışı sonucunda taksirle sebebiyet verilen ölüm veya yaralanmalardan dolayı sorumluluk için bu kişiler arasında “asli” kusurlu – “tali” kusurlu ayırımı yapılmasının hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Keza, mülga 765 sayılı TCK’nın düzenlemeleri itibarıyla uygulamamızda kabul görmüş olan taksirli suçlarda kusurluluk bağlamındaki 8/8 ilâ 1/8 üzerinden değerlendirmenin yeni TCK’nın sisteminde bir dayanağı kalmamıştır”⁶⁹ şeklinde belirleme yapılmaktadır. Yargıtay’ın bazı kararlarında görülen ve ceza hukuku esaslarına uygun olmayan bir şekilde bilirkişiler tarafından belirlenen asli kusur-tali kusur ayırımı bu nedenle doğru olmayıp, kişinin aleyhine de sonuç doğuracağından bilirkişiler tarafından yapılan bu tespitin hukuki güvenlikle bağdaşmayacağı belirtilmelidir.

temizlendiğine dair bir tespit bulunmaması, sanığın, kepçenin dışlarının demir olması nedeniyle bu şekilde yapılan temizlik işleminin saçtan yapılan kamyon kasasına zarar vermesi nedeniyle kepçe yardımıyla değil kazma ile yapıldığını savunması, tanıkların, ölenin ısrarı üzerine kamyon kasasının kepçe vasıtasıyla temizlendiğini ve olay sırasında öleni kamyonla yaklaşmaması gerektiği konusunda uyardıklarını ifade etmeleri ile ölenin kendi dikkatsiz ve tedbirsiz davranışları sonucu kafasını kamyon kasasının kapağı arasına soktuğu hususları göz önüne alındığında; asli kusurlu olan ölen ve hakkındaki mahkumiyet hükmü kesinleşen inceleme dışı sanık Serkan’ın dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareketlerinin birleşmesi sonucunda ölüm neticesinin meydana geldiği, kamyon kasasındaki molozların kepçe yardımıyla temizlenmesi hususunda ölene herhangi bir talimat vermeyen ve çalışanları sürekli gözetlemelerine imkan bulunmayan sanığa izafe edilebilecek herhangi bir kusur bulunmadığı, sanığa kusur yükleyen bilirkişi raporlarının da mahkemeyi bağlayıcı nitelikte olmadığı anlaşıldığından, sanığın CMK’nın 223/2-c maddesi uyarınca atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekmektedir. Bu itibarla, Yerel Mahkemenin direnme kararına konu hükmünün, bir kişinin ölümüyle neticelenen olayda sanığa atfı kabil kusur bulunmadığı ve beraatine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmelidir”, CGK, E. 2017/714, K. 2021/235, (Lexpera, Erişim Tarihi: 12.03.2023).

⁶⁹ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku, s. 276. Ayrıca bkz.: MERAKLI, s. 436.

Mahkeme çözümünü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınması yoluna gidebilir, bu anlamda kusur değerlendirmesinde kullanılmak üzere bilirkişiye başvurabilir, ancak kusur değerlendirmesini bizzat mahkemenin kendisinin yapması gerekmektedir. Yargıtay'ın da bu yönde belirleme yaptığı kararları bulunduğu gibi bilirkişinin tespitine ilişkin kararı da bulunmaktadır. CGK, E. 2017/695, K. 2021/278 sayılı Kararında kusuru bilirkişinin belirleyemeyeceğini, hakimin kanuni gerekçelerle bizzat kendisinin belirlemesi gerektiğini söylerken⁷⁰, E. 2017/714, K. 2021/235 sayılı Kararında ölümlü kazalarda sanıkların kusurlu olup olmadığının belirlenmesinin özel veya

⁷⁰ "TCK'de kusurun derecelendirilmesi suretiyle herhangi bir ceza indirimi söz konusu olmadığından, bu hâl ancak temel cezanın tayininde dikkate alınabilecektir. TCK'nin 22. Maddesinin gerekçesinde; "...Taksirle işlenen suçlardan dolayı kusurluluk, bir değerlendirmeyle ancak olay hâkimi tarafından yapılabilir. Bu nedenle, taksirden dolayı kusurluluğun matematiksel olarak ifadesi mümkün değildir. Ancak, normatif değerlendirmeyle hâkim tarafından belirlenen kusurluluk göz önünde bulundurulmak suretiyle, suçun cezasında belli bir oranda indirim yapılabilir. Taksir dolayısıyla kusurun belirlenmesi normatif bir değerlendirmeyle mümkün olmakla birlikte, somut olayda dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlâl edilip edilmediğinin belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesi yaptırılabilir. Örneğin ölümlü sonuçlanan bir ameliyat sırasında hastaya yapılan tıbbi müdahalenin tekniğine uygun olarak yapılmış olup olmadığının belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesine gerek bulunduğu muhakkaktır. Keza, ölüm veya yaralanma ile sonuçlanan bir trafik kazasında, sürücülerin trafik kurallarına uyup uymadıklarının, hangi trafik kuralının ne suretle ihlâl edildiğinin, trafiğe çıkarılan aracın teknik bakımdan herhangi bir arızasının olup olmadığı belirlenmesi açısından da bilirkişi incelemesi yapılabilir. Ancak, bu durumlarda, bilirkişinin yapacağı inceleme, işin tekniği ile sınırlı olmalıdır. Bunun dışında, bilirkişi tarafından münhasıran hâkimin yetkisinde bulunan kusurluluk konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmamalıdır. Aksi yöndeki tutum, bilirkişilik görevinin sınırını aşmayı ve hâkimin yerine geçmeyi ifade eder..." şeklinde açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre; yargılamayı gerçekleştiren hâkimin, bilirkişilerin tespit ettikleri kusurun varlığı ya da yokluğu ve kusur oranları ile bağlı olmayıp, bilirkişilerin yapacakları teknik belirlemeler çerçevesinde failin kusurunun bulunup bulunmadığının, varsa kusurunun ne olduğunun ve bu kusurun cezanın belirlenmesinde ne derece etkin olacağına, her olayın özelliklerine göre ve kanuni gerekçelerle bizzat belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda olayın gerçekleşme şeklini belirleme görevi de hâkime ait olup bilirkişi ancak bu hususta ortaya koyacağı teknik veriler ile hâkime yardımcı olabilecek ve tarafların taksirli davranışlarının ve kusur durumlarının nelerden ibaret olduğunu gösterecektir.", CGK, E. 2017/695, K. 2021/278, (Lexpera, Erişim Tarihi: 18.03.2023). Aynı yönde "Dosyada bulunan bilirkişi raporları arasında olayın gerçekleşme şekli ve tarafların taksirli davranışlarının neler olduğu hususlarında bir çelişki bulunmadığından, takdiri hakime ait olan kusur durumu ile ilgili raporlardaki farklılıklar sebebiyle yeni bir bilirkişi incelemesi yapılması gerekmemektedir. Bu sebeple mahkemece olayın meydana geliş şekline ve sanığın kusurlu davranışına dair aralarında çelişki bulunmayan raporlardan üç kişilik bilirkişi heyetince hazırlanan rapora itibar edilerek hükme esas alınmasında isabetsizlik bulunmamaktadır", CGK, 5.4.2016, E. 2015/1149, K. 2016/ 182, (Lexpera, Erişim Tarihi: 18.03.2023).

teknik bilgiyi gerektiğini, ancak hakimın bilirkişi raporuyla bağlı olmadığını ifade etmektedir. Her iki karar da 2021 tarihlidir.

Doktrinde taksire dayanan kusurun ağırlığının belirlenmesinde, suçun gerçekleşebileceğinin kolaylıkla öngörülebilirliği⁷¹, ihlal edilen dikkat ve özen yükümlülüğünün ağırlığı⁷², önemi⁷³ gibi ölçütler belirtilmektedir. Dolayısıyla depremde, depremin şiddetinin beklenilenden fazla olması, birkaç fay hattının kırılması gibi hususlar da kusurun belirlenmesinde etken olacaktır. Ayrıca bir olayda birden fazla kişinin taksirinin kabul edildiği durumlarda her bir failin sorumluluğu tek netice üzerinden birbirleri arasında pay edilerek belirlenmediğinden, her birinin kusuru bağımsız olduğundan her bir fail kendi hareketi bakımından bağımsız değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Cezanın belirlenmesinde diğer kişilerin davranışları da göz önüne alınacaksa da bu sorumluluğun paylaşılması şeklinde değil, birbirinden bağımsız iki sorumluluğun ayrı ayrı belirlenmesi şeklinde uygulanmalıdır⁷⁴.

Depremde yıkılan binalar açısından içtima probleminin de belirlenmesi gerekir. Tek fiilin olduğu durumlarda tek fiille gerçekleştirilmiş yaralama ve/veya öldürme suçu söz konusu olacaktır. Taksirin söz konusu olduğu hallerde birden fazla kişinin ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olunmuşsa TCK m. 85/2 gereğince sorumluluk tayin edilecektir. Fiilin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması halinde ise TCK m. 89/4 uygulanacaktır. Olası kastın varlığı kabul edildiğinde ise tek fiille gerçekleştirilmiş öldürme ve yaralama fiili söz konusu olacak ve fikri içtima kuralları çerçevesinde (TCK m. 43 ve m. 44) sorun çözümlenecektir. Fiilin tekliği her bina veya proje açısından ayrı ayrı belirlenecektir. Tek bir bina yapılması söz konusu olmuşsa tek bir fiil söz konusu olacaktır. Yine aynı proje kapsamında birden fazla bina yapılması durumunda da tek fiil kabul edilecektir. Ceza hukukunda tipikliğin gerçekleşmesi için yapılan doğal anlamda birden fazla hareket bazı şartların varlığı halinde tek hareket

⁷¹ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 719.

⁷² MERAKLI, s. 435

⁷³ YERDELEN, Erdal, Cezanın Belirlenmesi, Ankara 2013, s. 229.

⁷⁴ MERAKLI, s. 436, 437.

olarak kabul edilmekte ve fiil çokluğuna gidilmemektedir. Zaman ve mekan bakımından dar (doğrudan) bir ilişki içinde bulunan hareketler tarafsız bir gözlemci tarafından doğal gözlem tarzında bakıldığında anlamsal bir ilişki içinde (bir araya getirilmiş tek fiil olarak) görünüyorsa, ayrı olan bu tek tek hareketler tek bir hareket olarak kabul edilmektedir⁷⁵.

III. ZAMAN BAKIMINDAN UYGULAMA PROBLEMİ

Depremle ilgili mevzuatta farklı zamanlarda değişiklikler yapılmaktadır. Bu da zaman bakımından uygulama problemlerini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla ceza sorumluluğu olan kişilerin sorumluluğunun belirlenmesi için fiilin işlendiği zaman kanununun belirlenmesi ve lehe kanunun tespit edilmesi gerekmektedir. Deprem mevzuatıyla ilgili farklı zamanlarda değişikliklerin olması ve 765 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılıp 5237 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ve daha sonra da bu kanunlarda değişikliklerin olması uygulamacıları zaman bakımından önemli uygulama problemleri ile karşı karşıya bırakmaktadır. Binaların farklı tarihlerde yapılması ve birçok kişinin depreme dayanıklı olmayan yapının yapılmasında katkısı olması fiilin işlendiği zaman yürürlükte olan kanun ile sonraki kanunun belirlenmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde 11 ili etkileyen ve binlerce binanın yıkılması (AFAD, depremde, 12 bin 141 bina ve 66 bin 58 bağımsız bölümün yıkıldığını açıklamıştır)⁷⁶, oldukça fazla zaman bakımından uygulama belirlemesi yapılması sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Ceza hukukunda fiilin işlendiği zaman, icrai ve ihmali fiillere göre ayrı belirlenmektedir.

İcrai fiillerde hareketin yapıldığı zaman, kanuni tanıma uygun davranışın yapıldığı zamandır (bu zaman, kanuni tanıma uygun davranışın yapılmasıyla başlar ve failin davranışının tamamlanmasıyla sona erer). Örneğin, yıkılan binalarla ilgili ölüme veya yaralanmaya neden olan davranışlar açısından binanın inşasındaki kurallara aykırı davranışın gerçekleştirildiği zamandır. Bu zaman fiilin işlenmesinde katkısı olan her bir kişi

⁷⁵ **KKOWİG-BOHNERT**, § 19, kn. 19 vd.; **BOHNERT**, Joachim, **OWİG** Ordnungswidrigkeitengesetz, Kommentar, 2. Auflage, München 2007, § 19, kn. 7.

⁷⁶ <https://www.haberturk.com/depremde-kac-bina-coktu-resmi-rakam-aciklandi-2023-depremde-kac-bina-hasar-gordu-3564717/4> (Erişim Tarihi: 15.02.2023).

açısından ayrıca belirlenmelidir. Her bir kişi için hareketin yapıldığı zaman, binanın çökmesinde etkisi olan kurallara aykırılığın yapıldığı zamandır. Davranışın yapılmaya başlanmasıyla tamamlanması arasındaki zaman fiilin işlendiği zaman olarak değerlendirilecektir. Dolayısıyla bu zamanda yürürlükte olan kanun, uygulanması gereken kanundur. Daha sonra yürürlüğe giren kanun sonraki kanun olup, lehe ise geçmişe uygulanacak, aleyhe ise geçmişe uygulanma yasağı devreye girecektir. Örneğin, yapı denetim firması yetkililerinin mevzuata aykırı binaya onay vermeleri durumunda fiilin işlendiği zaman, onayın verildiği zamandır. İmara açılmaması gereken yere imar izni verilmişse, izin veren kişi açısından imar izninin verildiği tarih suçun işlendiği zamandır. Yine binayı ruhsata aykırı olarak yapan müteahhit açısından bina veya binaların yapılmaya başlanmasıyla tamamlanması arasında geçen zaman fiilin işlendiği zamandır. Bu zaman zarfında yürürlüğe giren düzenleme fiilin işlendiği zaman kanunu olacaktır. Dolayısıyla belirtilen zamanlardan sonra yürürlüğe giren düzenlemeler veya değişiklikler sonraki kanun kuralına tabi olacaktır.

İhmali suçlarda hareket ise, hareket edebilme ve hareket etmek zorunda olduğu zamanda başlamakta, hareketin imkansız veya umutsuz olduğu ana kadar gerçekleştirilmeye devam etmektedir. Dolayısıyla hareketin imkansız veya umutsuz olduğu zamana kadar fiil gerçekleştirilmeye devam ettiğinden fiilin gerçekleştirildiği bu zamanda yürürlükte olan kanun uygulanması gereken kanundur. Örneğin, binanın depreme dayanıklı hale getirilmesi yükümlülüğü yüklenmişse ve bu yükümlülük deprem anına kadar yerine getirilmemesi nedeniyle bina çökmüşse binanın çöktüğü andaki yürürlükte olan kanun, uygulanması gereken kanundur. İhmali hareket devam etmek şartıyla yürürlüğe girecek kanun uygulanması gereken kanun olacaktır. İhmali suçlarda hareketin yapılmasına ilişkin süre belirlemesi varsa veya hareketin belirli bir zamana kadar yapılması gerekiyorsa, sürenin veya zamanın dolmasıyla ihmali hareket sona erecektir. Bu andan sonra yürürlüğe girecek kanun, sonraki kanun olacak ve lehe değişiklikler getiriyorsa geçmişe uygulanacaktır. Daha sonradan ilgili mevzuatla tekrar yükümlülük yüklenmişse, bu yükümlülük açısından fiilin işlendiği zaman ayrıca belirlenmelidir. İhmali olan birden fazla olan kişi varsa, her biri açısından ayrı ayrı suçun işlendiği zaman tespit edilmelidir. Zira ihmali

hareket zamanı her bir kişinin yükümlülüğü açısından farklı zaman dilimlerini kapsayabilir.

Görünüşte ihmali suçlarda yükümlülük ceza hukuku dışından kaynaklandığı için yükümlülüğe ilişkin ceza hukuku dışındaki hükümlerde, örneğin deprem mevzuatında fiilin işlendiği zaman sürecinde yapılan değişiklikler fiilin işlendiği zaman kanunu olarak esas alınacak, bu zamandan sonra yürürlüğe girecek düzenlemeler ise sonraki kanun olarak nitelendirilecektir. Örneğin, Yapı Denetimi Hakkında Kanununun 1. maddesinde 12/7/2013 tarihli ve 6495/73 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle yapı inşaat alanı toplam 200 metrekareyi geçen müstakil yapılar belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapı denetimi zorunluluğu getirilmiştir. Dolayısıyla 2013 tarihinden itibaren yapılan ve bu kanun kapsamında olan binalarla ilgili olarak Yapı Denetimi Hakkında Kanun uygulanacak ve bu kanundaki yükümlülüklerine aykırı davranışı olan kişiler sorumlu olacaklardır. Kanun değişikliğinden önce yapılan yapılar açısından o dönemde yürürlükte olan mevzuata göre yükümlülükler belirlenecek ve yükümlülüklerine aykırılığı olan kişiler için sorumluluk söz konusu olacaktır. Ancak sonraki düzenlemede lehe hükümler söz konusuysa geçmişe uygulanacaktır.

Taksirle işlenen suçlarda objektif özene kurallarında yapılan değişiklikler, özen normunun içeriğini oluşturmaktadır. Ayrıca “genel tecrübe kuralları”, “teknolojinin geldiği nokta” itibarıyla bilimsel uygulama da özen normunun içeriğini oluşturmaktadır. Bu durumda da özen normunun içeriği taksirli icrai veya ihmali hareketin gerçekleştiği zamana göre belirlenmelidir.

Deprem mevzuatına aykırı yapılan yapıların çökerek insanların ölmesi ve yaralanması durumunda 765 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Kanunun uygulanması söz konusu olacaktır. 765 sayılı sayılı Kanun döneminde gerçekleştirilen kurallara aykırılıklar veya icrai davranışlar açısından 765 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır. Şayet 5237 sayılı Kanun lehe düzenleme getiriyorsa 765 sayılı Kanun döneminde işlenmiş fiile uygulanacaktır. 5237 sayılı Kanun zamanında fiil veya fiiller gerçekleştirilmişse bu Kanun uygulanması gereken kanun olacaktır.

Yukarıda yapılan açıklamalar sonucunda depremde yaşanan ölüm ve yaralanmalarla ilgili olarak 765 sayılı Kanun, 5237 sayılı Kanun ve İmar

Kanunu ve Yapı Denetimi Kanunu hükümlerinin (daha sonra yapılan değişiklikler de dikkate alınarak) ve diğer ilgili mevzuat hükümlerinin zaman bakımından uygulama kuralları çerçevesinde somut olaya uygulanması gerekecektir.

Zaman bakımından uygulama problemi 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler açısından önemli bir sorun oluşturmaktadır. Zira 11 ilde yıkılan çok sayıda binanın farklı tarihlerde yapılması ve depremle ilgili mevzuatlarda farklı tarihlerde birçok değişikliğin olması fiilin işlendiği zaman kanununu önemli hale getirmektedir. Ayrıca konunun teknik yönünün olması ve bilirkişilerin zaman bakımından uygulama noktasında yeterli bilgilerinin olmaması sorumluların belirlenmesinde ve bu kişilerin hangi zamandaki kurala aykırı davrandığının belirlenmesinde problem yaşanması sonucunu doğuracaktır.

IV. DAVA ZAMANAŞIMI

Depremle ilgili soruşturmalar ve kovuşturmalar açısından dava zamanaşımı kurallarının uygulanması da söz konusu olacaktır. Zaman bakımından uygulama ve dava zamanaşımı sürelerinin başlaması olmak üzere iki şekilde uygulanması söz konusu olacaktır.

Birincisi, zaman bakımından uygulama açısından hangi zamanaşımı süresinin uygulanacağını belirlenmesidir. 765 sayılı Kanun döneminde işlenen fiiller açısından bu kanundaki zamanaşımı süreleri daha kısa olduğundan bu süreler uygulanacak, 5237 sayılı Kanun hükümleri uygulanmayacaktır. 5237 sayılı Kanun döneminde işlenen fiiller açısından ise bu Kanunun 66. maddesindeki dava zamanaşımı süreleri geçerli olacaktır.

İkicisi ise dava zamanaşımı sürelerinin ne zaman işlemeye başlayacağını belirlenmesidir. Kanun koyucu, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden itibaren dava zamanaşımı süresinin işleyeceğini kabul etmiştir (TCK m. 66/6). Dava zamanaşımında suçun tamamlanması için haksızlığın unsurlarının, bu anlamda maddi ve manevi unsurların gerçekleşmesi gerekir. Dolayısıyla suçun işlendiği zaman ile dava zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı zaman birbirinden farklıdır. Dava zamanaşımı süresi hareketin yapılmasıyla değil, haksızlığın unsurlarının gerçekleşmesiyle işlemeye başlayacaktır. İşlenen suçun niteliğine göre

suçun ne zaman tamamlandığı belirlenerek dava zamanaşımı süresinin işlemeye başladığı zaman tespit edilmelidir. Dolayısıyla neticeli suç olan öldürme ve yaralama suçlarının tamamlanması için yaralama ve ölüm neticesinin gerçekleşmesi gerektiğinden depremde ölen veya yaralananlar açısından ölüm veya yaralamanın gerçekleşmesinden itibaren zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır. Doktrinde hareketin esas alınması noktasında tespitler söz konusuysa da⁷⁷ çoğunluk tarafından neticeli suçlarda neticenin gerçekleşmesinden itibaren dava zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı ifade edilmektedir⁷⁸. Depremde ölen veya yaralanan kişiler açısından taksirin söz konusu olduğu kabul edilmesi halinde de bu suçlar neticeli suç olduğundan dava zamanaşımı süresi tipikliğe uygun neticenin gerçekleşmesinden, yani deprem nedeniyle ölümün veya yaralamanın gerçekleşmesinden itibaren işlemeye başlayacaktır⁷⁹. Bu suçlar ihmali şekilde gerçekleştirilmişse yine zamanaşımı neticenin gerçekleşmesinden itibaren işlemeye başlayacaktır.

V. İMAR BARIŞI

Türkiye’de dönem dönem imar barışı düzenlemeleri yürürlüğe konmaktadır. İlk düzenlemenin 22.06.1948 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5218 (2) sayılı “Ankara Belediyesine, Arsa ve Arazisinden Belli Bir Kısmını Mesken Yapacaklara 2490 Sayılı Kanun Hükümlerine Bağlı Olmaksızın ve Muayyen Şartlarla Tahsis ve Temlik Yetkisi Verilmesi

⁷⁷ **DEMİRBAŞ**, Timur, Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Güncellenmiş 17. Baskı, Ankara 2022, s. 777; **DÜLGER**, Murat Volkan, Ceza Hukuku, Genel Hükümler, İstanbul 2021, s. 1022.

⁷⁸ **TOROSLU**, Nevzat, Ceza Hukuku, Genel Kısım, Ankara 2014, s. 464, 465; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 762; **DÖNMEZER**, Sulhi/**ERMAN**, Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım (C. III), Yeniden Gözden Geçirilmiş Onikinci Bası, İstanbul 1997, s. 259; **EREM**, Faruk/**DANIŞMAN**, Ahmet/**ARTUK**, Mehmet Emin, Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Ankara 1997, s. 1009; **ÖNDER**, Ayhan, Ceza Hukuku, Genel Hükümler (C. II-III), Yenilenmiş II. Bası, İstanbul 1992, s. 785; **CENTEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide/**ÇAKMUT**, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 11. Bası, İstanbul 2020, s. 783; **AKTAŞ**, Yusuf, Ceza Davalarında Yasa Yolları, Zamanaşımı ve Süreler, İstanbul 1979, s. 21; **ÖZTÜRK**, Bahri/**ERDEM**, Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 19. Baskı, Ankara 2019, s. 611.

⁷⁹ Taksirli suçlarda dava zamanaşımı süresinin ne zaman işlemeye başlayacağı daha önceleri tartışılmıştır. Dava zamanaşımı süresinin neticenin gerçekleşmesinden sonra işlemeye başlaması gerektiğini belirtenler olduğu gibi hareketin esas alınması gerektiğini ileri sürenler de bulunmaktaydı: Görüşler için bkz.: **ÖNDER**, s. 785, 786.

Hakkında Kanun” ile yapıldığı ifade edilmektedir⁸⁰. 1948 yılından bu yana Türkiye’de 20’den fazla imar affı içerikli kanunun çıkarıldığı belirtilmektedir. En son düzenleme 18 Mayıs 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 11.5.2018 tarihli ve 7143 sayılı 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla (m.16) 3194 sayılı İmar Kanununa eklenen geçici madde 16’dır.

İmar Kanununun geçici m. 16’ya göre imar barışı, daha önce ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılan yapıların, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerli olmak üzere yapı kayıt belgesi verilmek suretiyle yapının kayıt altına alınmasına ve yapının kullanılmasına imkan tanıyan düzenlemeleri ifade etmektedir. Getirilen m. 16 düzenlemesi, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapıların kişilerin hayatı bakımından tehlike arz edip etmediklerini araştırma yükümlülüğü getirilmeden belirli bir miktar paranın yatırılmasından sonra mevzuata uygun olmasa bile yapının kullanılmasına izin vermektedir.

Her şeyden önce insanların yaşamlarını tehlikeye sokacak sonuçları olan bu tür düzenlemelerin Anayasaya aykırı olduğunu söylemek gerekir. Anayasada imar barışının düzenlenmeyeceğine ilişkin bir hüküm yoksa da böyle bir hükmün bulunmasına gerek bulunmamaktadır. Anayasanın mevcut düzenlemesinden zaten bu sonuç ortaya çıkmaktadır. Anayasanın 15. maddesi, olağanüstü dönemlerde dahi savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağını düzenlemektedir. Dolayısıyla olağanüstü dönemde kabul edilmeyenin olağan dönemde yapılmasına izin verilmesi söz konusu değildir. Yine Anayasanın 17. maddesinde, “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi

⁸⁰ Çıkarılan düzenlemeler konusunda ayrıntılı bilgi için bkz.: SEYDANLIOĞLU, Mahmut: “İmar Barışı Uygulaması Kapsamında Yapı Kayıt Belgesi Alınması ve İptal Edilmesi Nedenlerinin Analizi”, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dönem Projesi, Ankara 2021, <https://dSPACE.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/75895/Mahmut%20SEYDANLIOĞLU%20-%2017832813.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, s. 8 vd, (Erişim Tarihi: 12.03.2023).

deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)^[12] meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (...)^[13]veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme filleri, birinci fıkra hükmü dışındadır” şeklinde hüküm yer almaktadır. Görüldüğü gibi görev kapsamında dahi silah kullanılması suretiyle yaşamı tehlikeye sokan müdahalelere ancak zorunlu hallerde izin verilmektedir. Ayrıca Anayasanın 14. maddesinin 2. fıkrasına göre, Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamamaktadır. Yine Anayasanın 5. maddesi gereğince devletin temel amaç ve görevleri arasında kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak yer almaktadır. Tam tersine devletin kişilerin temel hak ve hürriyetlerini ortadan kaldıracak sonuçları olacak işlem yapması, temel hakların en başında yer alan yaşam hakkının yok edilmesine neden olacak şekilde oturulması tehlikeli olan binalara kullanım izni verilmesi, elde edilecek daha üstün bir yarar da olmadığına göre Anayasaya aykırılık niteliği taşıyacaktır.

İmar Kanununun geçici madde 16'nın birinci fıkrasına göre, “*Afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve imar barışının sağlanması amacıyla, 31/12/2017 tarihinden önce yapılmış yapılar için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yetkilendireceği kurum ve kuruluşlara 31/10/2018 tarihine kadar başvurulması, bu maddedeki şartların yerine getirilmesi ve 31/12/2018 tarihine kadar kayıt bedelinin ödemesi halinde Yapı Kayıt Belgesi verilebilir. Başvuruya konu yapının ve arsasının mülkiyet durumu, yapı sınıf ve grubu ve diğer hususlar Bakanlık tarafından hazırlanan Yapı Kayıt Sistemine yapı sahibinin beyanına göre kaydedilir”*. Madde- nin 2. fıkrası gereğince de kayıt bedeli olarak genel bütçeye gelir olarak kaydedilmek üzere merkezi muhasebe birimi hesabına belli bir miktar

para yatırılmaktadır⁸¹. 3. fıkrasına göre, Yapı Kayıt Belgesi yapının kullanım amacına yöneliktir. Yapı Kayıt Belgesi alan yapılara, talep halinde ilgili mevzuatta tanımlanan ait olduğu abone grubu dikkate alınarak geçici olarak su, elektrik ve doğalgaz bağlanabilmektedir. 4. fıkraya göre, Yapı Kayıt Belgesi verilen yapılarla ilgili bu Kanun uyarınca alınmış yıkım kararları ile tahsil edilemeyen idari para cezaları iptal edilmektedir. 10. fıkrasına göre de, Yapı Kayıt Belgesi, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerlidir. Yapı Kayıt Belgesi düzenlenen yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümleri uygulanır. Yapının depreme dayanıklılığı hususu ise malikin sorumluluğundadır.

İmar Kanunu geçici madde 16 ile getirilen düzenlemedeki Yapı Kayıt Belgesi yapının kullanımı amacıyla ilgili olup, yapının güvenli olduğunun denetlenmek suretiyle güvenli olup olmadığına ilişkin bir tespit içermemektedir. Dolayısıyla kullanma izni verilmiş olan bir yapının daha sonra çökmesi ve çok sayıda insanın ölümüne neden olması halinde ceza hukuku bakımından sorumluluk söz konusu olacak mıdır sorusu gündeme gelmektedir. Öncelikle yapı kayıt belgesi için yapılan başvurularla birlikte TCK m. 184' den yapılan soruşturma ve kovuşturmaların durması, yapı kayıt belgesi verildiğinde ise soruşturmalar hakkında kovuşturmayla yer olmadığına dair kararın ve kovuşturmalar hakkında ise düşme kararının verilmesi gerekir⁸². Bu yapılarla ilgili olarak daha önce yıkım kararı

⁸¹ Geçici madde 16/2: “Yapının bulunduğu arsanın 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre belirlenen emlak vergi değeri ile yapının Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenen yaklaşık maliyet bedelinin toplamı üzerinden konutlarda yüzde üç, ticari kullanımlarda yüzde beş oranında alınacak kayıt bedeli başvuru sahibi tarafından genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilmek üzere merkez muhasebe birimi hesabına yatırılır. 6306 sayılı Kanun kapsamında kullanılmak üzere kaydedilen gelirler karşılığı Bakanlık bütçesine ödenek eklemeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenek, dönüşüm projeleri özel hesabına aktarılarak kullanılır. Kayıt bedeline ilişkin oranı iki katına kadar arttırmaya, yarısına kadar azaltmaya, yapının niteliğine ve bölgelere göre kademelendirmeye, ayrıca başvuru ve ödeme süresini bir yıla kadar uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir”.

⁸² Doktrinde geçici hukuka uygunluğun söz konusu olduğu ifade edilmektedir. ŞEN, Ersan: “İmar Barışı Sebebiyle Kamu Görevlileri Yargılanabilir mi”, <https://www.hukukihaber.net/imar-barisi-sebebiyle-kamu-gorevlileri-yargilanabilir-mi>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023); ÖZGENÇ, İzzet: “İmar Affı Nedeniyle Memurlar Yargılanabilir”, <https://www.odatv4.com/guncel/imar-affi-nedeniyle-memurlar-yargilanabilir-18021955-156181>, (Erişim Tarihi:10.03.2023). Ancak yaşam hakkının ihlaline neden

verilmiş ve idari para cezasına karar verilmiş olması halinde ise, **imar barışından** yararlanmak için başvuruda bulunulması üzerine, **Yapı Kayıt Belgesi** düzenleninceye kadar bu kararların icra ve infazının durdurulması, **Yapı Kayıt Belgesinin** düzenlenmesi halinde ise, bu yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmemesi ve kararların iptal edilmesi gerekir⁸³. Yapı kayıt belgesi verilen yapılarla ilgili geçici madde 16'nın 10. fıkrası düzenlemesine rağmen depreme dayanıklı olmayan binanın yapımında katkısı olan kişilerin ceza sorumluluğu ortadan kalkmamaktadır. Mevzuata aykırı bina yapan bina sahibinin veya müteahhidin veya binayı denetleme yetkisi ve yükümlülüğü olmasına rağmen bunu yapmayan kamu görevlilerin binanın çökmesi nedeniyle meydana gelen ölüm veya yaralanmalardan sorumluluğu devam etmektedir. Geçici 16. maddede yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır düzenlemesi yer almakla beraber bu düzenleme binanın sağlam olmamasında katkısı olanların ceza sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Bir hukuk devletinde kişilere suç işleme görev veya yetkisinin verilmesi veya sorumsuz kabul edildiklerinin söylenmesi ve sorumluluğun malike ait olduğunun kabul edilmesi söz konusu değildir. Kanunlarda herhangi bir işlemin yapılmasına katılanların sorumluluğunu ortadan kaldıracak şekilde düzenleme yapılması doğru değildir. Ancak hukuka uygun davranan kişilerin sorumsuzluğu kabul edilebilir. Dolayısıyla da binanın yapımında mevzuata aykırı davranan ve bu davranışları binanın yıkılmasında etken olan kişilerin sorumluluğu devam etmektedir. Anayasaya ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmenin gereklerine uygun davranması gereken demokratik bir hukuk devletinde kamu görevlilerine suç işleme görev veya yetkisinin verilemeyeceği açık olduğuna göre geçici 16. madde düzenlemesinin suç teşkil eden eylemleri kapsamadığının ve ceza sorumluluğunun bulunduğu kabul edilmesi gerekir⁸⁴.

olacak bir düzenlemenin meşru savunma da olmadığına göre bir hukuka uygunluk nedeni sağlamayacağını düşünüyoruz. Ancak bir sorumsuzluk nedeni olabilir. Bu nedenle de KYOK veya düşme kararının verilebileceğini düşünüyoruz.

⁸³ **ÖZGENÇ**, İmar Affi Nedeniyle Memurlar Yargılanabilir, <https://www.odatv4.com/guncel/imar-affi-nedeniyle-memurlar-yargilanabilir-18021955-156181>.

⁸⁴ Anayasa Mahkemesi, 16.07.2020, E. 2018/31, K. 2020/38; Anayasa Mahkemesi, 24.12.2019, E. 2018/74, K. 2019/92.

Yukarıda yapılan belirlemelerin sonucunda geçici madde 16 düzenlemesinin suç işleyenlerin ceza sorumluluğunu ortadan kaldırmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ilgili kamu görevlilerinin başvuru konusu yapının sağlamlığını denetleme yetkisi ve yükümlülüğü ortadan kalkmamaktadır. Geçici 16. maddede, Yapı Kayıt Belgesinin düzenlenmesi için bir denetleme koşulu aranmamışsa da denetlemenin yapılamayacağı da düzenlenmemiştir. Yapı Kayıt Belgesinin düzenlenmesi söz konusu yapının kullanılmasına izin verilmesi niteliği taşıdığı için, bu izin belgesi düzenlenmeden önce dayanıklılık bağlamında bir denetim yapılabilir. Ancak denetim zorunluluğuna ilişkin kanunda bir belirleme bulunmadığı tekrar belirtilmelidir⁸⁵. Bu nedenle kullanım izni verilmiş olsa bile yapıdan kaynaklanan nedenlerle meydana gelen ölüm ve yaralanmalardan dolayı binanın sağlam olmamasında katkısı olan kişilerin cezai sorumluluğu yoluna gidilecektir⁸⁶.

SONUÇ

Bir doğa olayı olan depremin meydana gelmesi sonucu oluşan neticelerin önlenebilir olması durumunda yükümlülüğü olan kişilerin ceza hukuku sorumluluğu bulunmaktadır. Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremler nedeniyle meydana gelen sonuçlar açısından da depreme dayanıklı olmayan binaların yapımında rol oynayan kişilerin sorumlulukları söz konusu olacaktır. Ancak geçmişte yaşanan depremler nedeniyle meydana gelen ölüm veya yaralanmalardan dolayı kurallara aykırı hareket eden kişilerin sorumlu tutulmaları noktasında başarılı bir sınav veremediğimiz ortaya çıkmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle de uygulamacıları ceza hukuku açısından zorlu sorunlar beklemektedir. Bunlardan en önemlisi 11 ilde yıkılan çok sayıda binanın farklı tarihlerde yapılması ve depremle ilgili mevzuatlarda değişik tarihlerde birçok değişikliğin olması nedeniyle zaman

⁸⁵ Zorunlu olduğuna ilişkin bkz. **ÖZGENÇ**, İmar Affı Nedeniyle Memurlar Yargılanabilir, <https://www.odatv4.com/guncel/imar-affi-nedeniyle-memurlar-yargilanabilir-18021955-156181>; Zorunlu olmadığına ilişkin olarak **ŞEN**, İmar Barışı Sebebiyle Kamu Görevlileri Yargılanabilir mi, <https://www.hukukihaber.net/imar-barisi-sebebiyle-kamu-gorevlileri-yargilanabilir-mi>.

⁸⁶ **ŞEN**, İmar Barışı Sebebiyle Kamu Görevlileri Yargılanabilir mi, <https://www.hukukihaber.net/imar-barisi-sebebiyle-kamu-gorevlileri-yargilanabilir-mi>.

bakımından uygulama ve bu kapsamda fiilin işlendiği zaman problemi-
dir. Ayrıca konunun teknik yönünün olması ve bilirkişilerin zaman bakı-
mından uygulama noktasında yeterli bilgilerinin olmaması sorumluların
hangi kurala aykırı davrandığının belirlenmesinde problem yaşanması
sonucunu ortaya çıkaracaktır. Ayrıca taksir belirlemesi ve objektif isnadi-
yet kriterleri de ceza hukuku açısından çözümlenmesi gereken diğer so-
runları oluşturmaktadır. Doktrinde ve uygulamada tartışmalı olan bu ko-
nular depremle ilgili davalarda da tartışmalı sonuçlara neden olacaktır.
Nitekim Yargıtay 2011 tarihinde gerçekleşen Van depremindeki Bayram
Otelı davasında taksirin bilinçli mi bilinçsiz mi olduğunu 2022 yılı itiba-
riyle çözememiştir. Umarız 6 şubatta yaşanan depremlerde meydana ge-
len acı olaylar için kurallara aykırı davranan kişilerin ceza hukuku sorum-
luluğu açısından en doğru sonuçlara ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

- AKTAŞ**, Yusuf: Ceza Davalarında Yasa Yolları, Zamanaşımı ve Süreler, İstanbul 1979.
- ARAL**, Merşat/**TUNÇ**, Gökhan: “Türkiye’de Deprem Performansına Dayalı Bina Kimlik Bilgilerinin Oluşturulmasına Yönelik Çalışma ve Öneriler”, Afet ve Risk Dergisi, 4(1), s. 20-41.
- BOHNERT**, Joachim: OWIG Ordnungswidrigkeitengesetz, Kommentar, 2. Auflage, München 2007.
- BRAMMSEN**, Joerg: “Erfolgszurechnung bei unterlassener Gefährverminderung durch einen Garanten”, MDR, 1989, s. 123 vd.
- CENTEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide/**ÇAKMUT**, Özlem: Türk Ceza Hukukuna Giriş, 11. Bası, İstanbul 2020.
- CENTEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, 20. Bası, İstanbul 2021.
- DEMİRBAŞ**, Timur: Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Güncellenmiş 17. Baskı, Ankara 2022.
- DÖNMEZER**, Sulhi/**ERMAN**, Sahir: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım (C. III), Yeniden Gözden Geçirilmiş Onikinci Bası, İstanbul 1997.
- DÜLGER**, Murat Volkan: Ceza Hukuku, Genel Hükümler, İstanbul 2021.
- EREM**, Faruk/**DANIŞMAN**, Ahmet/**ARTUK**, Mehmet Emin: Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Ankara 1997.
- GROPP**, Walter: Strafrecht, Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Berlin 2005.
- HAKERİ**, Hakan: Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, Ankara 2003.
- HAKERİ**, Hakan: “Yargıtay Kararlarında Nedensellik Bağı”, Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku, C. III, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, İstanbul 2010, s. 103.
- HEINRICH**, Bernd: Ceza Hukuku, Genel Kısım-I (Editör: Yener Ünver), Ankara 2014.
- JAKOBS**, Günther: Strafrecht, Allgemeiner Teil, Die Grundlagen und die Zurechnungslehre, 2. Auflage, Berlin/New York 1993.
- JESCHECK**, Hans Heinrich: Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 4. vollständig neubearbeitete und erweiterte Auflage, Berlin 1988.

- JESCHECK**, Hans-Heinrich/**WEIGEND**, Thomas: Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Berlin 1996.
- JOECKS**, Wolfgang: Strafgesetzbuch, Studienkommentar, München 1999.
- Karlsruher Kommentar zum Gesetz über Ordnungswidrigkeiten, 3., neu bearbeitete Auflage, München 2006 (KKOWiG).
- KOCA**, Mahmut/**ÜZÜLMEZ**, İlhan: Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 15. Baskı, Ankara 2022.
- KÜPER**, Wilfried: "Grundsatzfragen der Differenzierung zwischen Rechtfertigung und Entschuldigung. Notstand, Pflichtenkollision, Handeln auf dienstliche Weisung", JuS, 1987, No. 2, s. 81-92.
- Leipziger Kommentar zum Strafgesetzbuch (Erster Band), 11., neu bearbeitete Auflage, Berlin 2003 (LK).
- LÖWE/ROSENBERG-BEULKE**: Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz, Grosskommentar, Fünfter Band §§ 151-212b, 26. neu bearbeitete Auflage, Berlin 2008.
- MERAKLI**, Serkan: Ceza Hukukunda Kusur, Ankara 2017.
- MEYER-GOßNER/SCHMITT**: Strafprozessordnung, GVG und Nebengesetze, 65. Auflage, München 2022.
- MITSCH**, Wolfgang: Ordnungswidrigkeiten, Recht der Ordnungswidrigkeiten, 2. Auflage, Berlin Heidelberg 2005.
- Münchener Kommentar zur Strafprozessordnung Band 2, §§ 151-332, 1. Auflage, München 2016.
- ÖNDER**, Ayhan: Ceza Hukuku, Genel Hükümler (C. II-III), Yenilenmiş II. Bası, İstanbul 1992.
- ÖZGENÇ**, İzzet: "İmar Affı Nedeniyle Memurlar Yargılanabilir", <https://www.odatv4.com/guncel/imar-affi-nedeniyle-memurlar-yargılanabilir-18021955-156181> (Erişim Tarihi: 10.03.2023).
- ÖZGENÇ**, İzzet: Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 18. Bası, Ankara 2022.
- ÖZTÜRK**, Bahri/**ERDEM**, Mustafa Ruhan: Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 19. Baskı, Ankara 2019.
- ÖZTÜRK**, Bahri vd.: Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara 2018.

- ROXİN**, Claus/**SCHÜNEMANN**, Bernd: Strafverfahrensrecht, Ein Studienbuch, 27. Auflage, München 2012.
- ROXIN**, Claus, Strafrecht, Allgemeiner Teil (Band I), 4. Auflage, München 2006.
- SCHÖNKE**, Adolf/**SCHRÖDER**, Horst/**LENCKNER**, Theodor/**CRAMER**, Peter/**STREE**, Walter: Strafgesetzbuch, Kommentar, 28., neubearbeitete Auflage von **ESER**, Albin/**HEINE**, Günter/**PERRON**, Walter/**STERNBERG-LIEBEN**, Detlev/**EISELE**, Jörg/**BOSCH**, Nikolaus/**HECKER**, Bernd/**KINZIG**, Jörg/**SCHITTENHELM**, Ulrike, München 2010.
- SCHROEDER**, Friedrich Christian, (Çev.: İzzet Özgenç): “Taksirin Kanunen Tanımlanmasına İlişkin Problemler”, Türk Ceza Kanunu Tasarısı İçin Müzakereler, Konya 1998, s. 255-275.
- SCHÜNEMANN**, Bernd: “Moderne Tendenzen in der Dogmatik der Fahrlässigkeit und Gefährdungsdelikte”, JA, 1975, S. 116, s. 584.
- SEYDANLIOĞLU**, Mahmut: “İmar Barışı Uygulaması Kapsamında Yapı Kayıt Belgesi Alınması ve İptal Edilmesi Nedenlerinin Analizi”, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dönem Projesi, Ankara 2021, <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/75895/Mahmut%20SEYDANLIOĞLU%20-%202017832813.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, s. 8 vd (Erişim Tarihi:12.03.2023).
- SINAR**, Hasan: “Türk Hukukunda Doğal Afetlerden Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu Üzerine Notlar”, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010/1, s. 873-886.
- ŞEN**, Ersan: “İmar Barışı Sebebiyle Kamu Görevlileri Yargılanabilir mi”, <https://www.hukukihaber.net/imar-barisi-sebebiyle-kamu-gorevli-leri-yargilanabilir-mi> (Erişim Tarihi: 10.03.2023).
- TOROSLU**, Nevzat; Ceza Hukuku, Genel Kısım, Ankara 2014.
- TRÖNDLE**, Herbert/**FISCHER**, Thomas: Strafgesetzbuch und Nebengesetze, 53. Auflage, München 2006.
- TURHAN**, Esmâ Nur: “Alman ve Türk Mahkeme Kararları ve Doktrin Işığında Olası Kast-Bilinçli Taksir Ayrımı”, Ankara Hacı Bayram

Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIV, Y. 2020, S. 3, s. 447-500.

Türkiye’de Deprem Gerçeği ve TMMOB Makine Mühendisleri Odasının Önerileri, Genişletilmiş 2. Baskı, Nisan 2012, https://www.mmo.org.tr/sites/default/files/d4419b4a44bde5f_ek_0.pdf, s. 12 (Erişim Tarihi:09.03.2023).

“Türkiye’de kaç fay hattı var? Fay hattı nedir, nasıl kırılır? İşte deprem riskinin yüksek olduğu iller”, <https://www.haberturk.com/turkiye-de-kac-fay-hatti-var-fay-hatti-nedir-nasil-kirilir-iste-deprem-riskinin-yukse-ol-dugu-iller-3568939/5> (Erişim Tarihi: 06.03.2023).

ÜNVER, Yener: Ceza Hukukunda İzin Verilen Risk, İstanbul 1998.

YERDELEN, Erdal: Cezanın Belirlenmesi, Ankara 2013.

ZAFER, Hamide: Ceza Hukuku, Genel Hükümler (TCK m. 1-75), Ders Kitabı, 7. Bası, Ankara 2019.

<https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/hataydaki-rende-sitesinde-kolon-larin-kesildigi-iddiasina-takipsizlik-veren-savciya-inceleme/2825655> (Erişim Tarihi: 01.04.2023).

<https://www.cnnturk.com/turkiye/42-gun-depremde-olu-sayisi-ne-kadar-oldu-guncel-yarali-sayisi-kac-hangi-ilde-kac-bina-yikildi-kac-kisi-oldu> (Erişim Tarihi:05.04.2023).

<https://www.haberturk.com/depremde-kac-bina-coktu-resmi-rakam-aciklandi-2023-depremde-kac-bina-hasar-gordu-3564717/4> (Erişim Tarihi:15.02.2023).

<https://www.mynet.com/son-dakika-depremlerde-can-kaybi-yukseldi-bakan-soylu-duyurdu-vefat-az-aciklaniyor-sozleri-spekulas-yon-110107112593> (Erişim Tarihi: 05.04.2023).